

TMMOB

Şehir Plancıları Odası

Haber Bülteni

228 EK ISSN 1300-7300

Mart 2015

KADIN
ÖZEL EKİ

5

KADIN-KENT-SAVAŞ

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın
Haber Bülteni Eki
Oda birimlerine ve üyelere
ücretsiz gönderilir.

Yayın İdare Merkezi
Atatürk Bulvarı, Bulvar Apartmanı
No: 219 Daire: 7 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 312 417 87 70
Fax: 0 312 417 90 55

e-posta: spo@spo.org.tr.
www.spo.org.tr

TMMOB Şehir Plancıları Odası Adına
Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Orhan SARIALTUN

Haber Bülteni Sekreteri
Yıldız TAHTACI
Mezra ÖNER

Bu Sayıya Emegi Geçenler

- Esra Oğuz
- Evin Mercan
- Filiz Hekimoğlu
- Gönül Bakırcı
- Güllü Yücedağ
- Memnune Bahçivan
- Mezra Öner
- Nursun K. Akıncı
- Sevilay Çetinkaya
- Tülin Bozoğlu
- Yıldız Tahtacı

tmmob şpo kadın komisyonu üyeleri
bülten sürecinin aktif katılımcılarıdır

Grafik ve Sayfa Düzeni
Leda Ajans, M. Gürbüz Fehim

Ön kapak görseli:
Emel Baş (illüstrasyon)
Mustafa Oğuz Sinemillioğlu (foto)
Güllü Yücedağ (çalışma)

Baskı
Aydan Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Alinteri Bulvarı 3364. Sk. No: 4
Ostim - Ankara - 312 354 46 27

Mart 2015
6000 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

DİYARBAKIR'DAN MERHABA, tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu - diyarbakır.	3
MESLEĞİMİZİ, HALKIMIZI, KENTİMİZİ, BASKI, SÖMÜRÜ VE RANTİYE DÜZENİNE TESLİM ETMEYECEĞİZ.	5
KÜRT SORUNU ile İLİŞKİLİ SON 30 YILDAKİ ÇATIŞMALI SAVAŞ HALİNİN DİYARBAKIR KENTİ ÜZERİNDE MEYDANA GETİRDİĞİ SINIFSAK İMEKANSAL AYRIŞMANIN YERİNDEN/TOPRAĞINDAN EDİLMİŞ KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ALTERNATİF BİR KENTYASAAMI MÜMKÜN MÜ? yıldız tahtacı.	6
ŞENGAL KATLİAMI VE EZİDİ GÖÇÜ güllü yücedağ, yıldız tahtacı.	10
SAVAŞ, RUHLARA İŞLER tülin bozoğlu.	13
BEYAZ SİYAH KADAR ACIMASIZ DEĞİL gönül bakırcı.	15
SAVAŞ, GÖÇ VE EZİDİ KADINLAR... evin mercan.	16
KOBANE ve GÖÇ mezra öner.	17
ATMACAYA SEVDALI, AMAZON KADINLAR filiz hekimoğlu.	20
KADINLARIN SAVAŞI sevilay çetinkaya.	27
HABER KUTUSU.	32
RÖPORTAJ :Yüksel Aslan Acer yıldız tahtacı.	33
KAMPANYA.	37
TMMOB DİYARBAKIR (AMED) İL KOORDİNASYON KURULU KOBANİ ZİYARETİ VE KOBANİ İNŞAASI İÇİN ÖN İNCELEME RAPORU.	38
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ nursun k. akıncı.	41
PRENSES LEYLA BEDİRHAN yıldız tahtacı.	43
ÖZGECAN'A ŞEYTAN BİLE ÜZÜLÜR memnune bahçivan.	46
BU KENTTE KADIN VAR.	47

Diyarbakır'dan merhaba,

ŞPO Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonundan tüm emekçi ve mücadeleci kadın plançılara, emekçi ve mücadeleci kadınlara merhaba...

Bilindiği üzere, geçtiğimiz Genel Kurul ile Diyarbakır'da TMMOB Şehir Plancıları Odasının Şubesinin kurulması için oy birliği sağlandı. Geç kalınmış olmasına rağmen bölgemizde mesleğimizden doğru bir örgütlenmeyi güçlendirmesi açısından sevindirici bir karardı bu. Henüz bir yılını doldurmamış bir şube olarak, ŞPO Kadın Bülteninin 5. sayısının temasını belirleme ve sekreteryasında bulunma şansına sahip olduğumuz için büyük bir sevinç içerisindeyiz. Öncelikle böyle bir

çalışmayı bize sunan ŞPO Genel Merkezi'ndeki Kadın Komisyonunda bulunan değerli meslektaşlarımıza Diyarbakır ŞPO Kadın Komisyonu olarak teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Beşinci Kadın Haber Bülteninin konusunu **KADIN-KENT-SAVAŞ** olarak belirledik. Bu temayı seçerken çok zorlanmadığımızı belirtmek isteriz. Zira büyük insanlık suçlarına sahne olan coğrafyamızda yaşananların tanişi, mağduru, direneni ve başkaldırıcı olan halklarımızın yaşadıklarını tüm dünyaya duyurmak için büyük bir çaba sarf ediyoruz. Son yüzyıllık süreç içerisinde tüm ülkede sömürü ve talan devam ederken özellikle Mezopotamya coğrafyasında etnik ve dini kökenli savaşlar ve katliamlar (Ermeni Soykırımı, Dersim Katliamı, Halepçe Katliamı, Sivas Madımak Oteli Katliamı, Roboski Katliamı, Şengal Ezidi Katliamı ve daha sayamadıklarımız...) hiç eksilmemiştir. Tabii ki son otuz yıllık Kürt sorunu ile ilişkili çatışmalı süreç ile birlikte neredeyse bu coğrafyanın kaderi savaş olmuş durumdadır. Bütün bu yaşanan süreçler ülkenin doğu ile batısı arasında nedeni sorgulanamaz mesafelere sebep olmuştur. Oysa ki yıllardır aynı topraklarda kader, hafıza birliği yapmış kardeş halklarız; hele ki kadın hassasiyeti taşıyorsak Gezi'de Berkin için, Cizre'de Nihat için, Roboski'de 34 genç için, Soma'da çamurda boğulan madenciler için birlikte gözyaşı döküyoruz. Bu bülten çalışmalarıyla doğu batıya, batı doğuya el uzatacak. Bu nedenle bu çalışmanın çok anlamlı ve değerli olduğunu düşünüyoruz.

Kadın mücadelemiz, Şengal'de günde 30 kez tecavüze uğrayıp yerini bildirip bizi yok edin diyen Ezidi kadınlar için; Kobanê'de IŞİD terörüne meydan okuyan kadın savaşçılar için; Gezi'de polis panzerine kollarını açan kırmızı elbiseli kadın için; sıcak yaz aylarında sırtında bebeği ile ırgatlık yapan emekçi kadınlar için; sokaklarda

ve otobüslerde vahşice katledilen Özgecan'lar için ; cinsel tercihinden dolayı nefret cinayetlerine kurban edilen LGBT'liler için; kentsel rantta, kapitalist politikalara kurban edilen doğal ve ekolojik alanlarımız için; ses ve çığlık olacaktır.

Bu çağ kadın özgürlük çağı olsun; 'İnsanlığın ve doğanın kurtuluşu Kadının Mücadelesiyle gerçekleşecek' diyoruz. Bir kadını özgürleştirmek, 'toplumu çağdaşlaştırmak; doğayı kapitalist küresel tehditlerden kurtarmak; toprağı verimli hale getirmek; kadın bedenini meta olarak görmekten kurtarmak demektir.' diyoruz.

Erkek egemen iktidarların kafasında, kentlerde ve sokaklarda yankılanacak sesimize ses katarak güçlü hale geleceğiz. Kadın mücadelesi Kobanê'de kadın savaşçıya güç katacak, Şengal'de Ezidî kadınına moral olacak, Roboski'deki yüreğı yanan annenin yüreğine su serpecek, Soma'da çaresiz eşe umut olacak. Ortak kader mücadelesini benimseyerek mücadele edeceğiz. İktidarın torba yasalarına, eril zihniyetin arka odasına sığdırılmayacak büyüklükte olduğumuzu göstereceğiz.

Bütün kadınların 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününü kutlarız. 2015 Amed/Diyarbakır Newrozunda omuz omuza barış ve kardeşlik halayına davet ediyoruz...

Jin Jiyan Azadî! (Kadın Yaşam Özgürlük!)

**TMMOB Şehir Plancıları Odası
Kadın Komisyonu, Diyarbakır**

MESLEĞİMİZİ, HALKIMIZI, KENTİMİZİ, BASKI, SÖMÜRÜ VE RANTIYE DÜZENİNE TESLİM ETMEYECEĞİZ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği-TMMOB`ye bağlı 24 Odanın yüzlerce biriminden temsilciler olarak sekiz ayrı koldan başlattığımız Ankara yürüyüşümüzün üçüncü günündeyiz.

AKP iktidarı, ülkeyi olağandışı yöntemlerle, kanun hükmünde kararname ile, "torba yasalar" ile, polis cumhuriyeti yöntemleri ve rant tekeli oluşturma yönelimi içinde yönetiyor. Bu yönelimin son ürünleri "İç Güvenlik Kanunu Tasarısı", "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" ve "İmar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"dır.

İmar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, biz mühendis, mimar ve şehir plancılarının birliği olan TMMOB`nin Yasası ile imar, iskan, kültür ve tabiat varlıkları ve çevre yasalarında değişiklik yapmayı amaçlayan bir "torba yasa" tasarısıdır. Bu tasarı, bütün ülkeyi imara yani ranta açan önceki yasa/mevzuat düzenlemelerinin devamı niteliğindedir. Kentlerimizi, ormanlarımızı, tarım arazilerimizi, köylerimizi, meralarımızı, kıyılarımızı, suyumuzu, derelerimizi, bütün doğal çevremizi, tarihi ve kültürel varlıklarımızı imar süreci üzerinden rant diye düzeninin arpalıkları haline getirmeyi amaçlamaktadır. Kamuya ait araziler ile halkın evi, dükkanı, arazisi, "afet riski altındaki alanlar" veya "riskli alanlar" diye tanımlanarak ve "kentsel-kırsal dönüşüm" gerekçeleriyle "kamulaştırma"ya maruz kalıp sonra da AKP`nin rant havuzuna, rant tekeline aktarılacaktır. Ayrıca halkın imar girişimlerinden "kamu payı" adı altında bir pay da alınacaktır. Bu, açık ki tam bir soygun ve rant diye düzenidir.

Söz konusu tasarı, biraz önce belirttiğimiz alanlarda bizlerin verdiği mühendislik, mimarlık, şehir planlama hizmetlerini kuralızsızlaştırmayı, kamusal denetim fonksiyonundan arındırmayı ve rant piyasasına açmayı da hedeflemektedir. Bu nedenle TMMOB`ye bağlı Odalar il odacılığı statüsüne sokularak dağıtılmaya çalışılacaktır; Odaların mesleki hizmet ve uygulamalarıyla ilgili yönetmelik hazırlama hakkı vesayet altına alınacak, Odaların üzerinde idari ve mali denetim görünümü altında siyasi baskı kurulacaktır.

Bütün bu nedenlerle, Ankara`da toplanacak olan TMMOB Olağanüstü Genel Kurulunda buluşmaya, öfkemizi ve direncimizi haykırmaya; örgütsel birliğimizi, mücadele kararlılığımızı pekiştirmeye gidiyoruz. TMMOB`nin yüzlerce biriminden gelecek olan mühendisler, mimarlar, şehir plancıları olarak, 14 Şubat`ta Ankara`da, tek vücut olarak siyasal iktidarın rant ve zorbalık düzenine teslim olmayacağımızı göstereceğiz.

Mesleğimizi, halkımızı, kentlerimizi, kırsal alanlarımızı, doğal ve tarihi varlıklarımızı sahipleniyoruz. Vahşi kapitalizmin kâr hırsıyla tüm insani ve doğal değerleri tahrip edenlere karşı, bilimin, tekniğin, mesleki ve toplumsal sorumluluklarımızın bir gereği olarak yürüyor ve mücadele ediyoruz.

Emekten, halktan, ülkemizden yana bütün demokratik güçleri, yürüyüş kollarımıza destek vermeye, gücümüzü güç katmaya, toplumsal dayanışmayı örgütlemeye davet ediyoruz.

TMMOB DİYARBAKIR İL KOORDİNASYON KURULU

Kürt Sorunu ile İlişkili Son 30 Yıldaki Çatışmalı Savaş Halinin Diyarbakır Kenti Üzerinde Meydana Getirdiği Sınıfsal /Mekansal Ayrışmanın Yerinden/Toprağından Edilmiş Kadınlar Üzerindeki Etkisi ve Alternatif Bir Kent Yaşamı Mümkün mü?

yıldız tahtacı

şehir plancısı, diyarbakır büyükşehir belediyesi
mardin artuklu üniversitesi yüksek lisans öğrencisi

Diyarbakır, yaklaşık beş bin yıllık bir geçmişle, Tarihi Diyarbakır Kalesi ile yaşam bulmuş, farklı kültürlerin izlerini günümüze kadar taşımış kadim bir kenttir. Kente egemen uygarlıkların izleri hem şehir surları üzerinde hem de tarihi kent merkezindeki mimarı yapılarda görmek mümkündür. Günümüzde Diyarbakır'a dışarıdan gelen ziyaretçilerin gözlemleyebileceği iki kentsel yaşam dikkati çeker. Biri Diyarbakır'ın bu etkileyici çok kültürlü ve çok dinli kentsel tarihinin kentte halen hissedildiğini görmek; bir ikincisi de kente kolayca hissedilen bir hoşgörü, misafirperverlik kültürünün hakim olmasıdır.

Diyarbakır, 1930'lu yılların sonlarına kadar kale içinde barınmakta, diğer şehirler ve yerleşim yerleriyle bağlantıları sur kapılarıyla sağlanmaktaydı. Bu tarihlerde dönemin valisi şehrin nüfus artışına bağlı kentin havasız ve sağlıksız şartlarda olduğunu gerekçe göstererek tarihi surların yıkılmasını başlatmış, o dönem Diyarbakır'da bulunan arkeolog ve mimar Albert Gabriel'in Ankara'ya acil telgraf çekmesi sonucu yıkım durdurulmuştur. Tarihi surların bu tarihte yıkılan kısmı, bugün Dağkapı Meydanı olarak bilinen açık alandır. Diyarbakır kenti makroformu 1930'lu yılların sonlarında surların dışına taşarak nüfusa ve artan kentsel büyümeye bağlı, doğal kentsel gelişim sürecini başlatmıştır. Şehir, Elazığ ve Urfa yollarına paralel kısmen lineer ve kompakt bir mekansal gelişme ile büyümüştür.

1939

1953

2011

Diyarbakır kent makroformu üzerindeki ikinci büyük etki, 1980'li yıllardan sonra Kürt sorununa bağlı bölgede oluşan çatışma ve savaş ortamı sonucu zorunlu göçle kentte gelen nüfus yoğunluğunun yarattığı büyümedir. Devlet olanüstü bölge ilan etmiş, bölgede pek çok köy (3000-4000 köy) zorunlu olarak boşaltılmıştır. Bu çatışmalı dönemlerde güneydoğudan ve doğudan Türkiye'nin çeşitli illerine önemli büyüklükte bir göç yaşanmıştır. Yaklaşık 380.000 kişi bu dönemde yerinden edilmiştir. Bu sıkıntılı dönem 1990-1996 yılları arasında doruk noktaya ulaşarak 950.000-1.2 milyon kişi güneydoğu ve doğudan büyük kentlere zorunlu göç etmişlerdir. Kırsal kökenli olan bu nüfus hiç bir geçim kaynağı olmadan kentlerin çeperlerine yerleşerek kentsel yoksulluk haline dönüşmüştür. Bu tarihten itibaren bölgede en çok göç alan kentlerin başında Diyarbakır gelmektedir.

Diyarbakır'ın kültürel, dinsel ve etnik yapısı özellikle 1990 yıllardaki göç edenlerle birlikte çok büyük değişikliklere uğramıştır. Kırsal kesimlerden zorunlu göç ile gelen nüfusun gelişi, çok hızlı ve kontrolsüz bir şekilde kentsel büyümeye sebep olmuştur. Ayrıca toplu göçler kent yaşamında büyük sorunlara neden olmuş, gelenler kentle uyum sağlayamamış, kentsel alanlar kırsal alanlara dönüşmüş ve zaten yetersiz olan altyapı tamamen kullanışsız hale gelmiştir. Kentliler ve göç edenler arasında sosyal sorunlar yaşanmış, bu yeni gelen kırsal nüfusla kentliler bütünleşememiştir. Böylece kentte bu sosyal sorunlardan kaynaklı mekansal ve sınıfsal bölünmüşlükler görülmüştür.

Köylerinden edilerek kente gelen bu kırsal nüfus için, çoktan sahip oldukları kırsal beceriler, ekonomik ve sosyal ilişki ağı ve yapıları sayesinde, kırsal yaşam, sürdürülebilir, güvenli bir yaşam ortamını ifade ederken; kente yerleşmek zorunda kalmak ise, alışkın oldukları bu kırsal yaşam koşullarından ani ve zorunlu bir değişim ile koparak, kendileri için belirsiz, riskli ve yabancı bir ortam olan bir kentsel ekonomi ve sosyal yaşam içinde bulmalarına tekabül eder. Bu nüfusun Diyarbakır'daki kentsel yaşama entegre olabilmeleri ve yaşam koşullarının iyileşmesi için, yeni kentsel sosyal ve ekonomik beceriler kazanmaları ve bu süreçte tutarlı, ciddi bir kurumsal destek görmeleri ile sağlanabilir. Ancak bu acil ihtiyaçlar için Diyarbakır'ın mevcut ekonomik ve sosyal kaynakları yetersiz gelmektedir. Kentteki özgün yaşam koşullarını ve ihtiyaçlarını yeterince dikkate almayan, merkezi iktidarın konut politikaları (TOKİ) bu nüfusun taleplerini ve yaşam tarzını tatmin edecek çözümler üretememektedir.

Diyarbakır bugün bölünmüş bir kent görünümündedir. Bu bölünmüşlüğün izdüşümleri kentsel ve sosyal yapının katmanında görülebilmektedir. Diyarbakır varlıklı ve yoksul nüfus arasında bölünmüştür; tarihi mahallelerindeki iç içelik ve yoğunluk ile son dönemde inşa edilmiş konut alanlarının "küresel" imajı arasında bölünmüştür; modernite ve gelenek arasında bölünmüştür; iş sahibi olanlar ve işsizler arasında bölünmüştür. Bu bölünme, son 20 yılda gerçekleşen zorunlu göç ile yeniden şekillenmiş, buna bağlı hızlı kentsel büyüme ile kenti fiziksel açıdan da etkilemiştir. Bugün kentin eski mahalleri ile yeni mahalleri arasındaki mekansal farklılıklar ile daha da görünür hale gelmiştir.

Kentteki modern ve geleneksel yapılaşma

Bu bölünmüşlüğü yarattığı mekansal farklılık özellikle kadınlar üzerinde zorunlu bir sosyal yaşam sunmaktadır. Köyünden kasabasından koparılarak, kenttin dar ve güvensiz yoksul mahallerinde sıkışmış olan kadın, uyum sağlayamadığı kentsel imkanlarla yetinmek zorundadır. Toprağı avuçlayan kadın şehirde sırtını betona yaslamıştır. Kadının yaşam ve üretim alanı, bahçeli avlulu evleri hayallerinde saklıdır.

Diyarbakır'a zorunlu göçle ilk gelenler, tarihi surların etrafındaki Benusen, Dicle ve Feritköşk Mahallelerinde tarihi surlarla bitişik surlara sığınan bir çaresizliğin fotoğrafı gibidirler. Belki de yerinden edilmişliğin ve toprağını yitirmişliğin yarattığı boşluğu, tarihi surların etrafındaki doğal ve ekolojik Dicle Vadisinde kısmen kırsal yaşamlarını sürdürmeye çalışarak doldurmaya çalışmaktadırlar. Bu mahallelerde sosyal hayat, komşuluk ve ortak yaşam canlıdır. Kadınlar halen kırsal yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu mahallelerdeki bu sosyal yaşamı sürdürmeye yönelik kadın merkezleri, çamaşır evleri, tandır evleri gibi kadının yaşam bulduğu sosyal mekanlar, yerel yönetimler tarafından sağlanmaya çalışılmıştır. Bu mahallelerde köyle kent arasındaki sıkışmışlığın yarattığı buhranı, sürdürdükleri canlı komşuluk ilişkileri ve ortak yaşam alanlarıyla sağlamaya çalışmaktadırlar. Ancak hızlı olarak büyüyen kent makroformu içinde bugün oldukça değerli ve merkezi konumda olan bu mahalleler, kentsel baskı ve merkezi iktidarın kentsel dönüşüm politikaları ile tehdit altındadır. Bu kentsel ve yasal baskı yerinden edilmişlerin, ikinci bir zorunlu yasal göçe maruz kalabileceğini göstermektedir. Böylece kısmen de olsa bu mahallelerde toprakla teması olan kadın, tamamen topraktan ve doğadan koparılmış olacaktır.

Surların etrafındaki gecekondu mahalleleri

Kırsal yaşam alanlarında kadının yaşam kaynağı bahçesi, avlusu ve evidir. Avlusunda sebzesini kurutuyor, çamaşırını halısını yıkıyor, bahçesinde sebze ve meyvesini yetiştiriyor, komşularıyla avluda toplanıyor; sonuç itibarıyla yaşamının yüze 60'ını avlu ve bahçede geçiyor. Yerinden edilmiş kırsal kökenli nüfus bildikleri ve ellerinden gelen kırsal yaşamı kısmen de olsa mahallelerinde sürdürme olanakları bulabilmektedir. Bundan dolayı bu mahallelerde komşuluk, aile bağları ve sosyal dayanışma çok canlı durumdadır. **Bu mahallelerde kent yoksulluğu var; ancak kentsel yalnızlık yok...**

Kentte geldikten sonra doğmuş olan ikinci kuşağın büyük çoğunluğu köylere dönmeye istekli değil. Özellikle gençler ve kadınlar için büyük kentlerin sağladığı koşullar, eğitim ve sağlık olanakları onların kentlerde kalmalarını ikna edici sebeplerdir. Peki bu nüfusun kentsel yaşama ve mekanı uyumu nasıl sağlanacak? Bu konuda yönlendirici ve tatmin edici planlar üretilmelidir. **Alternatif bir kent yaşamı mümkün, mü? sorusunu biz plancılar sormalıyız kendimize...** kentsel alanda bu kırsal nüfusu tatmin edecek yaşam alanları sağlanabilir mi? Kent makroformu içinde kırsal yaşamı sürdüren toprakla etkileşimi sağlayan kentsel tarım uygulamaları, planlama ilkelerine eklenerek ve kentsel alanlar arasında geçiş koridorları ile bu sağlanabilir mi?

Gelişti-rilecek alternatife bir kentsel mekan, Diyarbakır nüfusunu iki katına çıkarmış zorunlu göçle yerinden edilmiş kırsal kesim için kent yoksulluğunu ortadan kaldıracak ve bu nüfusun alışkın oldukları, benimsedikleri kolay, sürdürülebilir bir ekonomik yaşamı sürdürmesini sağlamalıdır.

Diyarbakır Surları- Hevsel Bahçeleri- Dicle Vadisi

Kentsel tarım kavramına çok da yabancı değil Diyarbakır; kentin kuruluş tarihinden bu yana uygulanan, Dicle Nehri kenarındaki verimli tarım alanları (Hevsel Bahçeleri) tarihi kitaplara konu olmuştur. Hevsel Bahçeleri tam da bu kavramla bütünleşmektedir. Hevsel Bahçeleri, kentin kuruluşunun itibaren kenti besleyen ve özellikle kadının toprakla olan etkileşimini günümüze kadar sürdürmesini sağlamış bir alandır. Bugün bu alan kültürel peyzaj alanı olarak Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Miras Alanı Sınırları içerisinde UNESCO dünya kültür miras alanı adayı olmak için koruma altına alınan doğal ve ekolojik bir alandır. Hevsel Bahçeleri gibi uygulanan bir kentsel tarım alanı, zorunlu göçle gelen kadının kır ve kent yaşamı arasındaki sıkışmışlığına çare olacak alternatif bir mekansal planlama yaklaşımına model olabilir. Hızla büyüyen ve küresel modernitenin büyüsüne kaptırılmış giden kentler; doğal yaşamı, tarımsal alanları ve kadın yaşam alanlarını yok etmektedir. Toprakla bütünleşen kadınlara, doğal ve ekolojik hassasiyete duyarlı yeni bir kent mümkündür deme zamanı...

ŞENGAL KATLIAMI VE EZİDİ GÖÇÜ

güllü yücedağ

serbest şehir plancısı

yıldız tahtacı

şehir plancısı, diyarbakır büyükşehir belediyesi / mardin artuklu üniversitesi yüksek lisans öğrencisi

Ezidi Kürtlerin yaşadığı Şengal Kentine (Federal Kürdistan Bölgesi sınırlarında bir kent) 3 Ağustos 2014 tarihinde IŞİD çeteleri tarafından saldırılar yapılarak kasaba işgal edilmiştir. Bu saldırılar ve işgaller sırasında ve sonrasında Ezidi kadınlar ve çocuklar IŞİD çeteleri tarafından esir alınmış, erkekler din değiştirmeye zorlanmış, dinini değiştirmeyenler katliamdan geçirilmiştir. Şengal kentinde yaşanan bu işgal sonrasında çoğunlukla kadınlar ve çocuklardan oluşan binlerce Ezidi, kaçarak Şengal Dağlarına sığınmıştır. Binlerce kadın ve genç kız IŞİD çetelerinin eline geçmemek için aç susuz Şengal Dağlarına sığınmış, 50 dereceye varan sıcaklıkta çocuk ve yaşlı, açlık, susuzluk sonucu hayatlarını kaybetmiştir.

Dünyanın gözü önünde gerçekleşen bu katliamla binlerce Ezidi kadına tecavüz edilmiş, köle pazarlarında satılmıştır. Tecavüz edileceği korkusu ile birçok kadın intihar etmiştir. Ele geçirildikleri halinde canlarına kıymak için birçok Ezidi kadın üzerinde bıçak taşıyarak Şengal Dağlarına kaçmıştır. Halen binlerce Ezidi kadın ve kız çocuklarının IŞİD çetelerinin elinde köle ve cariye olarak satılmak üzere bulunduğu bilinmektedir. Yaşanılan bu insanlık trajedisinin başlarında dünya ve Türkiye kamuoyu IŞİD'in katliamlarına seyirci kalmıştır. Bu kayıtsızlık insanlık tarihinin kara sayfalarına eklenmiştir...

Rojava'daki PYD yönetiminin askeri gücü ile Suriye-Irak Sınırından Şengal Dağlarına güvenli geçiş koridorlarının açılmasıyla birlikte binlerce Ezidi'nin günlerce aç-susuz bir şekilde yürüyerek Şırnak, Mardin, Batman, Viranşehir ve Diyarbakır'a geçişi sağlanmıştır. IŞİD'in Şengal saldırılarından yaklaşık 10.000 kişi Türkiye'ye; 350.000 kişi Federal Kürdistan'ın Doxok/Zaxo bölgesine; 50.000 kişi Rojava'ya olmak üzere toplam 600-700 bin sivilin etkilenmediği belirtilmektedir.

Kitlesel göçle gelen binlerce insan ağustos ayından bu yana belediyelerin, sivil toplum örgütlerinin ve bölge halkının yardımlarıyla yeni yaşam alanlarında (belediyelerin çadır kamplarında) barınması sağlanmaktadır. Bu süreçte kitlesel göçün yoğunlaştığı kent Diyarbakır olmuştur. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri tarafından kriz koordinasyon komisyonu oluşturularak gelen nüfusu ilk günlerde geçici kamu binaları park alanlarında barındırılmaya çalışılmıştır. Sonraki süreçte ihtiyaca cevap verecek şekilde Mardin-Diyarbakır yolu üzerinde belediyenin fidanlık ve ağaçlandırılacak alanı olan alanda çadır kent oluşturulmuştur. Yaşanılan bu insanlık trajedisi karşısında devlet kayıtsız kalmış; sivil toplum örgütleri, vatandaşlar ve bazı kurumlar belediyenin yardımlarına maddi-manevi destek sağlayarak bugüne kadar bu süreci yürütmeye çalışmaktadırlar.

Ortadoğu'nun en mazlum halkı olan Ezidiler tarihlerinin en büyük felaketiyle karşı karşıya kalmışlardır. İnançlarına göre yazılı tarihleri tutulmayan ezidi toplumu bu katliamlarla dağıtılmış, yok olmakla yüz yüze kalmıştır. Dilden dile aktarımla anlatılan tarihlerinde yıllar önce Türkiye'de yapılan katliamdan kaçarak Şengal Dağlarının sarp ve çorak eteklerine sığınan Ezidiler, IŞİD katliamı sonucu tekrar katledildikleri topraklara geri dönmüşlerdir. Ezidi tarihinde katliamlar tekrarlanarak devam etmiş, bir daha katliamdan geçirilmeyeceklerinin bir güvencesinin ol-

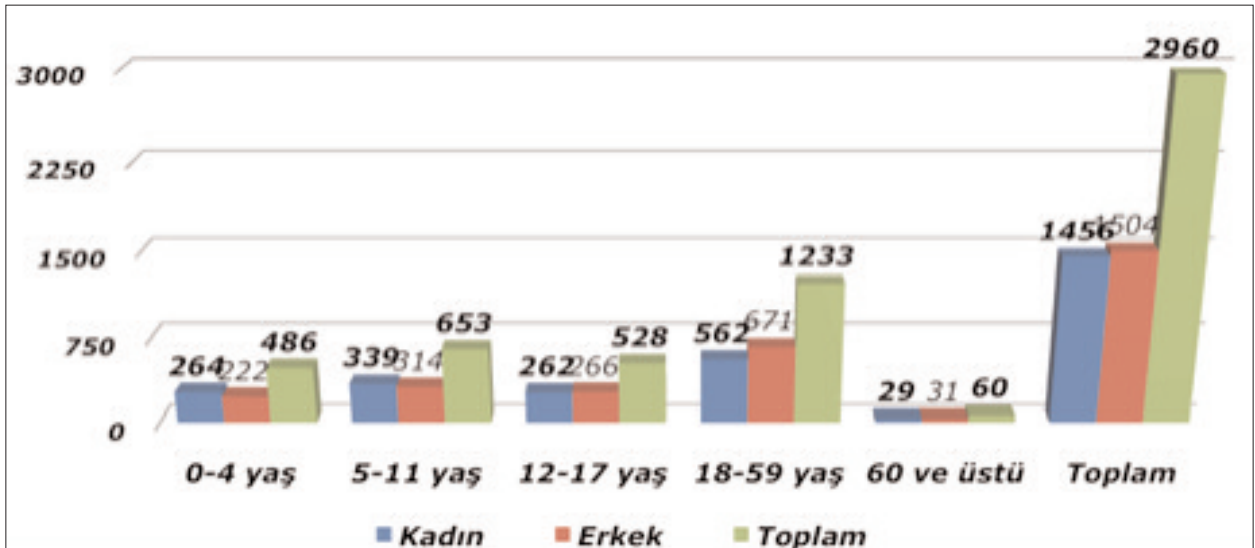
madığını düşünmektedirler. O yüzden de tekrar Şengal Dağlarına geri dönüş, onlar için artık mümkün görünmemekte olup; kendileri için güvenli ülkelerin Avrupa olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle de birçok aile Avrupa'ya gitme yollarını bulmaya çalışmaktadır.

Ezidiler tarihinde yaşanan katliamların en büyüğü olan Şengal katliamının izlerini uzun zaman belleklerinde silmeyecektir. O kadar büyük bir iz bırakmış ki buldukları Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kamp bölgesinden dışarı ile bağlantı sağlayamamakta, kentin merkezine inememektedirler. Başka bir yere göç ederken toplu halde aileler ve gruplar halinde gitmekte, birbirleri ile sürekli irtibatlı olmaya çalışarak konum değiştirmektedirler. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi (DBB) Ezidilerin yaşadığı bu korkuyu ve insanlık dramını ortadan kaldırmak için ilçe belediyeleri ve GAB belediyeler birliği ile bu hassasiyetlere dayalı kalıcı barınma olanakları sağlamaya çalışmaktadır. Bölgede daha önce Ezidilerin yaşadığı, yine katliam ve saldırıların olması nedeniyle terk edilen Ezidi köylerine ve kasabalarına yerleştirmeye yönelik projeleri üretilmektedir.

DBB'si Kamp alanında kalan toplam nüfus

KAMP NÜFUSU	SAYI
Çadırda yaşayan kişi sayısı	2135
Havuzda olan sayı	825
Açıkta kalan sayı	1300
TOPLAM	4260

Bütün belediyelere bağlı çadırlarda kalanların nüfus ve yaş dağılımı

Ezidi kadınlar ve çocuklar yaşanan bu son Şengal katliamında büyük psikolojik hasarlar almışlardır. Kendilerini dış dünyaya kapatmış, önyargılı, güvensiz ve korku içinde bir süreç yaşamaktadır. Katliamdan kaçış yolunda yaşanan insanlık dramı en çok kadınlar tarafından yaşanmıştır. Susuzluktan kırılan çocuklara su yerine kanını akıtan anne mi, bebeği ile birlikte canına kıyan kadın mı, yürümeye halleri olmayan yaşlıları mağaralara saklayıp İŞİD'in eline geçmesin diye mağara kapılarını taşlarla kapatanlar mı, kaçarken geride bıraktıklarını düşünmekten psikolojik travma yaşayanları mı dersiniz.... Daha bir çok yürek acıtan hikaye saymakla bitirilemez...

Diyarbakır Tabipler Odası yardım kampanyası

İHD İstanbul çocuk hakları komisyonu

Bu belleklere işlenmiş acılar silinmeyecektir tabi ancak DBB ve ilçe belediyeler, sivil toplum örgütleri ve kentin bütün dinamikleri bu katliamın etkileri en aza indirmeye çalışarak kadınlara ve çocuklara yönelik rehabilitasyon merkezleri, sağlık çalışmaları, eğitim merkezleri ve kadınların yaşadıklarını bir an olsun unutturmak için el sanatları atölyeleri düzenlemektedirler. Çadır kent yaşam alanında çocuklara ve gençlere yönelik spor faaliyetlerini sürdürecek alanlar ve eğitim alanları ile kütüphane kurulmuştur. Diyarbakır'daki ve Türkiye'deki sivil toplum örgütleri ve kadın kolektiflerinden ses getiren birçok yardım ve dayanışma kampanyası başlatılmış ve halen devam etmektedir. Böylelikle 21. yy modern, çağdaş ve bilgi çağında insanlığın tarihine kara bir sayfa açan IŞİD çetelerine büyük bir dayanışma ve ortak kader bilinciyle insanlık dersi verilmiştir. Özellikle kadın kolektifleri çok ses getiren kampanyalar başlatmışlardır. Kobani ve Şengalli kadınlarla dayanışma kampanyası için belirlenen ihtiyaç malzemelerinin belirleyerek bunları şu şekilde sıralamışlardır; bebek maması ve hijyen malzemeleri; şampuan, elde yıkamaya uygun bulaşık ve çamaşır deterjanı, sabun, diş fırçası, diş macunu, ıslak mendil, bulaşık süngeri vb.

Yaşanılan bu dayanışma süreci mart ayında 8 mart dünya emekçi kadınlar günü kutlamaları ile birleşerek dünyanın her yerinden kadın özgürlük mücadelesini yürüten kadın kolektiflerinin ve aktivistlerin Nusaybin'den Suruç'a, Suruç'tan da Diyarbakır'a gelerek bitirecekleri dünya kadın yürüyüşü ile Ezidi kadınların yaşadığı vahşet ile dünya tarihinde bir ilk olan Kobane kadın direnişinde öncü olan kadın savaşçıların yanında olduklarını tüm dünyaya gösterecekler... Dünyayı kadınlar güzelleştirecek...

SAVAŞ, RUHLARA İŞLER

tülin bozoğlu

ytu şbp '03 – mu yönorg '06 – european school of politics '15 / antalya

Çocukken; savaş oyuncaklarıyla oynatarak büyütülen oğlan çocukları olur, kız çocuklarına ise oyuncak bebekler verilir oynaması için. Rollerini işlenmeye çalışılır, çocuklukta bedenlerine. Büyüdüklerinde ise, çocukken oynadıkları oyuncakları gerçek hayatta elde etmek isterler. Erkek olurlar, ellerine silahları alırlar; kadın olurlar, kucaklarında bebeklerini taşırlar.

Savaş; etkisi gözün gördükleriyle sınırlanabilecek kadar basit, fiziksel mekanlara sığabilecek kadar sessiz değildir. Çok söz söylenir 'savaş' kelimesinin ardından. Nedenleri, niçinleri sorguladır.

Ruhlara işler, tahrip eder, yakar. Önce bir kentin ruhudur işlediği, sonraysa kenti yaşatanların ruhudur...

Delik deşik olur, harabeye döner; savaşa mekan olan kent. Bombardımanlarla kent yıkılır. Geriye ağır bir koku ile toz bulutu bırakır. Sonrasında 'temizlense' de yeniden inşa edilse de savaşın izlerini her adımında taşır.

Kenti yaşatanlar ise, insan hakları ihlalleri, zulüm yaşarlar. Bir kısmı kentlerini savunurlar, bir kısmı ise göç etmek zorunda kalırlar. Savaştan kaçan bu insanların büyük çoğunluğunu ise kadınlar ve çocuklar oluşturur. Zor ve sancılı bir süreçtir bu. Kendilerine yeniden bir yaşamı nasıl ve nerede kurabilecekleri kaygısı ile yaşadıkları toprakları, evlerini, yakınlarını, dostlarını, sevdiklerini bırakmak zorunda kalırlar. Onlar yeni bir kente bazen yeni bir ülkeye alışmaya, yeni kent yeni ülke de onlara alışmaya çalışır.

Kendileri de, alışmaya çalıştıkları yeni kent ya da sığınmacı veya mülteci oldukları ülke de; sosyo-kültürel, ekonomik, fiziksel açıdan hazır olmadıkları bir sürece doğru sürüklenirler. Gerginlikler, çatışmalar, huzursuzluklar, onlarca yıl sürecek sancılı süreçlerin artçı şokları olarak kendini gösterir...

Sınırların transparan olduğu bir dünyada yaşarken; herhangi bir yerde olan bir olay, o yerde kalmaz. Yaşanan yangınlar, sadece yaşandığı bölgenin ülkelerini ve insanlarını değil, tüm dünyayı etkileyecek potansiyele sahip olur.

Bugün Ortadoğu'da bir yangın var. Yaşanan felaketlerin sebebi devletlerin çökmesidir. Devlet, düzen için vardır. İnşa edilemeyen devlet meşru olamıyor, meşru olamayan devlet düzen kuramıyor, düzen olmayınca terör çıkıyor.

Suriye ve Irak özelindeki yangından sadece yakın çevresi değil, dünya etkileniyor. Sadece Suriye için, iç savaşında kendi ülkesini terk ederek Türkiye, Irak, Lübnan, Ürdün ve Mısır'a yerleşen 3 milyondan fazla nüfus var. Kendi nüfusu 4 milyon olan Lübnan'da şu anda 1 milyon, Türkiye'de 2 milyon (1.700bin Suriyeli, 220bin diğer) göçmen var. Dünyanın bundan etkilenmemesi imkansız...

UNHCR'nin (United Nations High Commissioner of Refugees – Birleşmiş Milletler Yüksek Mülteciler Komiserliği) Küresel Eğilimler Raporu verilerine göre; Suriye ve Irak'taki krizlerle de birlikte dünya, 2.Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük zorla yerinden edilme (mülteciler, sığınmacılar ve ülke içinde yerinden edilenler) krizi ile karşı karşıyadır. Halihazırda resmi verilere göre; dünya genelindeki sığınmacıların %55'ini Afganistan, Somali, Irak, Suriye ve Sudan gibi iç savaş ve çatışma yaşayan beş ülkeden kaçanlar oluşturuyor. ¹ (3 milyondan fazla Suriyeli, 2.7 milyon Afgan, 1.1 milyon Somalili, 670 bin Sudanlı, 509 bin Güney Sudanlı bulunuyor.)

1 www.unhcr.org.tr

Savaş alanları ise; erkeklerin oyun alanı diye nitelenir. Ölenlerin çoğu erkeklerdir belki ama yaralar kadındadır. Savaş ve göç hareketleri söz konusu olduğunda, olumsuz etkiler en çok hassas gruplar olan çocuklar ve kadınlar üzerinde oluşur.

“BM verilerine göre dünya üzerinde her yıl 2 milyon civarında kadının ve kız çocuğunun ticareti yapılmakta. Bosna, Kamboçya, Liberya, Peru, Somali ve Uganda’da savaş esnasında yaşanan toplu tecavüz vakaları bilinmekte. Örneğin sadece Bosna savaşı sırasında en az 20 bin, 1994 Ruanda’da Tutsi soykırımında ise 500 bin kadının tecavüze uğradığı tahmin edilmekte. Sierra Leone’de kendilerine anket uygulanan yerinden edilmiş ailelerin de %94’ü tecavüz, işkence ve cinsel kölelik de dahil olmak üzere, cinsel saldırılara maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.”²

AFAD (Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) tarafından 2014’de hazırlanan Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu’nda BM verilerine atıfta bulunarak, İç Savaşın Kadınların Yaşamları Üzerindeki Etkilerinden bahsedilmiştir.³ Raporda 2014 verilerine göre; “Suriye’de mart 2011’de başlayan çatışmalar neticesinde 4.25 milyon kişi Suriye içinde, 2.7 milyon kişi de komşu ülkelere göç ederek o ülkelerde yaşamaya başlamıştır. Evlerini bir şekilde terk etmek zorunda kalan yaklaşık 7 milyon kişi Suriye’nin savaştan önceki nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Suriye’deki çatışma nedeniyle kadınlar, tutuklanmadan yakınlarını kaybetmeye, fiziksel ve ekonomik sıkıntılardan cinsiyete dayalı şiddete kadar pek çok zorlukla karşılaşmış ve karşılaşmaya devam etmektedir. Özellikle genç kızlar şiddet, eğitimin aksamaması, erken yaşta evlilik ve gebelik gibi çeşitli risklerle yüz yüze kalmaktadır.”⁴

Savaşın yaşandığı coğrafyalarda kadınlar, vahşetin her türlüsüne maruz kalıyor. Kadınların bedeni alınıyor, satılıyor, ticareti yapılıyor, tecavüz ediliyor. Militarizmin etkisiyle, kadın, bir savaş nesnesi olarak görülüyor.

Pek çok kültürde kadınlar, erkeklerin mülkü olarak görülüyor. Bu yüzden bir kadın tecavüze uğradığında, bu, erkeğin erkekliğine fiili bir saldırı niteliğindedir ve erkeklerin onuruna saldırmak adına kadın savaşta bir hedef haline geliyor. Cinsel saldırılar ve tecavüzler düşman tarafa ve düşman tarafın erkeklerine zarar verecek bir savaş yöntemi olarak kullanılıyor. Tecavüz bir strateji niteliğini kazanmıştır ve bir savaş silahı haline gelmiştir. Kadınlar saldırılabilecek, çalınabilecek ve leke sürülebilecek mülk olarak varsayıldıklarından, düşmanı küçük düşürmenin bir aracı olduğu düşünülüyor. Bu yüzden ki; tecavüz ve kadına yönelik cinsel saldırı her zaman savaşın veya çatışmanın bir parçası olmuştur.

Savaş, önce bir kentin ruhuna işler, sonraysa kenti yaşatanların ruhuna. En ağır izleri ise, kadınların ruhlarına kazınır.

Düşüncelerden, inançlardan, etnik kökenlerden, cinsel kimliklerden dolayı insanların ayrımcılığa, şiddete maruz kalmadığı, insanın insana hoşgörü değil ‘saygı’ gösterdiği, farklılıkların kabul edildiği, saygı duyulduğu, barış içinde bir yaşamın sağlanması çok mu zor?

2 Yılmaz, Halim, “Mülteci Kadınlar ve Uluslararası Koruma”, Türkiye’deki Geçici Sığınmacı Kadın ve Çocukların Psikososyal Durumlarının Tespiti ve Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi İçin Çözüm Önerileri, Mazlumder, Ankara 2005:27

3 www.afad.gov.tr

4 AFAD, “Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu, s.31

BEYAZ SİYAH KADAR ACIMASIZ DEĞİL

gönül bakırcı

şehir plancısı, mardin çevre ve şehircilik il müdürlüğü

Vay beyazım, senin ne işin var oralarda?... Baskıcı, zalim, kan kokan topraklarda... Oysa ki sen, neleri temsil ettin şimdiye kadar? Bembeyaz sayfaları, bir annenin vicdanını, bir babanın tertemiz yüreğini ve daha neleri... Sen değil misin ki boynu büküklüğün verdiği acıyla o karalar bağlamış yüreği coşturan, yarınlarına olan umudunu kaybettirmeyen, hiç yoksa bile umudu, birazcık da olsa umudu yerleştiren? Vay beyazım vay...

Hani sen, siyaha teslim olmayacaktın, hani sen, insanları açlığa, sefalete, savaşa, umutsuz yarınlara sürükleyenlere galip gelecektin? Bembeyaz ışığın, bütün dünyayı aydınlatacakken neden siyahın bütün göğü ve yeri kaplamasına, hakimiyeti altına almasına izin verdin? Siyahın dumanı göğe yükselmiş, o bembeyaz bulutları nasıl da kirletmiş, o masmavi gökyüzünde uçan bembeyaz güvercinleri vurmuş kanadından. Belki de kör etmiş karanlığandan. Uçamaz olmuş özgürlüğü, umutları temsil edenler. Belki de yönünü şaşırılmış zifiri karanlıkta. Güneşin aydınlatmasını beklerken kalakalmış belki de bir kör kuyuda. Çırpılmış kanatlarını ama uçamamış. Hadi, ha gayret! Çıkmaya çalışıyor ama karalar bırakmıyor, aşağıya itiyor onu... Evet, o güvercin de yolunu bulamadı herhalde. Yıllardır savaşın içinde yaşamak zorunda kalan kadınlarımız gibi. Evet, savaşın içerisinde yaşamak zorunda kalan ve baskıcı, totaliter bu zihniyetle baş başa bırakılan biçare kadınlarımız. Ben hep sormuşumdur kendime, bizim bölgemizde yaşayan kadınlarımız nasıl olur da bu kadar baskıcı zihniyetin egemen olduğu bir toplumda ve savaşın acımasız düzeninde ayakta kalabildiler, hatta bir çok yerde bu zihniyete rağmen söz sahibi olabildiler? Hep deriz ya işte "bizim bölgenin kadınları", nasıl bir tabirse bu artık. Ne olacak işte erkeğinin eline bakan, kocası ne derse onu yapmak zorunda kalan kadınlarımız... Öyle mi, öyle değil mi? Bilemiyorum...

Aslında tabiri caizse bizim bölgenin kadınları, var ya hani! Birçoğu, kendilerini hep ikinci planda görmeye alıştırmış erkek zihniyetinden ve savaşın çaresizliğinden korkmayıp, akılcıl çözümler üreterek ailelerini, soylarını ayakta tutabilmişlerdir. Çünkü erkekler aslında o kadar eski bir zamandan beri anlamışlardır ki, bütün imkansızlıklara rağmen evinin, tarlasının, bağının, bahçesinin idaresini hep kadına verdikleri gibi bu idareyi de üstlensin istemişlerdir. İşte demek ki erkeklerin kapasiteleri bir yere kadar... Evet, aslında erkek için de kadın, her zaman hor görülmüş olmasına rağmen yine de beyazı temsil etmiştir. Kadın olmadan, birçok şeyin olmayacağını da görmüştür çünkü. Ah! Bir de kadınları karartma politikası olmasa... Kadın keşke her yerde söz sahibi olabilse, şiddet görmese mesela, özgürlüğü elinden alınmasa, tek derdi kendine yetecek bir yaşam sürmek olsa, huzurunu bozacak engellere takılmasa, dünyada erkek egemen toplumların politikalarına karşı durabilse, kısacası kadın bütün alanlarda beyazı temsil etse. Yani aslında temsil ediyor ama bir de erkeklerin bakış açısı da bu yönlü gelişse... Ne güzel olurdu, değil mi?

Ben her şeye rağmen, hangi dönemde olursa olsun, hangi savaşın içinde olursa olsun, hangi şartlarda olursa olsun, mücadeleyi hiçbir zaman bırakmamış, barışı, saflığı, umudu temsil eden kadının, beyaz olarak kalacağını ve baskıcı, köhne zihniyeti, adaletsizliği temsil eden siyaha karşı her zaman galip geleceğini umut ediyorum. Ve biz işte beyazın gücü, kadının gücü diyeceğimiz günleri de göreceğimizi biliyorum...

SAVAŞ, GÖÇ VE EZİDİ KADINLAR...

evin mercan

şehir plancısı, gap belediyeler birliği,
dicle üniversitesi yüksek lisans öğrencisi

Ezidiler Türkiye’de özellikle Diyarbakır, Batman, Mardin, Şanlıurfa ve Siirt illerinde yaşamışlardır. Osmanlı imparatorluğu döneminde başlayan katliam ve müslümanlaştırma politikaları sonucu Ezidilerin sayısı bölgede 500’lere kadar gerilemiştir. Bu süreç yakın zamana kadar devam etmiş ve sonucunda, başta Irak, Suriye, Gürcistan, Almanya ve Belçika olmak üzere son yüzyılda Ezidi halkı topraklarından kopmaya zorlanarak farklı ülkelere dağılmıştır.

Tarihte sadece inançları yüzünden büyük katliamlardan geçirilen Ezidi halkı aynı kaderi Irak ve Suriye’de yeniden yaşamak zorunda kalmıştır; hem de yine kutsal kitabı ‘öldürmeyeceksin’ diyen Müslümanlar tarafından. Ezidiler, kendilerine bu ironiyi yaşatan zalim IŞİD çetelerinin hedefinde olduğu için göçe zorlanmış.

Köyleri, yaşadıkları kentleri, kutsal mekânları saldırıya uğrayan, kadınları kaçırılan, tecavüz edilen, çocukları öldürülen ve yürek parçalayan bir çok vahşete maruz kalan Ezidiler, IŞİD saldırılarıyla acının ve katliamın had safhaya ulaştığı geçtiğimiz yılda, dört bir yana savrulmuş, yurtlarını terk etmek zorunda bırakılmış.

Katliamdan kaçan Ezidi halkına zulmün olduğu yerde tarafsızlığın olamayacağına inanan soydaşları olan Kürt halkı sahip çıkmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği tarafından kurulan bir ekiple ilk günlerde Ezidi Halkına destek olmak için çalışmalarına başlanmıştır. Mardin, Batman ve Şanlıurfa’da bulunan ve 1980’lerde göçe zorlanarak boşaltılan Ezidi Köyleri ziyaret edilmiştir. Göçe zorlanan Ezidilerin çoğunun Avrupa’ya göç ettiği ifade edilmiştir. Yıllar önce göçe zorlanarak yurtlarından edilen ve çoğunluğu Avrupa’da yaşayan bir grup, hem ortak acıları paylaşmak hem de yıllar önce terk etmek zorunda kaldıkları köylerini, bugün evlerinden uzaklaştırılan Ezidilere açmak için geri gelmişlerdir.

Bir tarafta yıllar önce köyünden edilen Ezidiler, diğer tarafta köylerini geride bırakarak gelen ‘eski’ ama onlar için yeni köylerine uzaktan bakan Ezidiler... Kadınlarının yüzünde tanıdık ama anlamsız bu zulmün çaresizliği, dudaklarında ‘Ey Meleke Tavus*’ diye başlayan dualar...

Avrupa’dan gelen Ezidi grubuyla yapılan alan gezisinde köylerin sadece insansızlaştırılmadığı, cansızlaştırıldığı vurgusu yapılarak ağaçların bile yok edildiği görülmüştür. Köylerdeki evler terk edildikleri için bakımsız kalmıştır. Bazı köyler yaz aylarında Koçerler (göçerler) tarafından kullanılmıştır. Yapıların çoğu tek katlı, geleneksel teknik ve malzemeye yapılmıştır. Evlerin altı daha çok ahır ya da depo olarak kullanılan ve şikeft (Kürtçede mağara) olarak adlandırılan birimlerden oluşmaktadır. Midyat’ta bulunan köyler genelde eğimli arazi üzerine kurulu ve yer yer teras ev tarzında yapılaşmaların olduğu gözlemlenmiştir.

Ezidilerin savaş ve soykırımdan kaçıp geldikleri alanlar ziyaret edilmiştir. Şengal Dağlarında açlıktan ve susuzluktan ölenlerini geride bırakan halktan görüp işittiklerimiz insanlık dışıydı.

Hal hatır sormaya kalmadan gözlerinden yaşlar süzülen kadınlar...

İsimsiz bebekler...

Olan bitenden habersiz merak ve korkuyla bakan gülüşleri çalınmış çocuklar...

Ayakta durmakta zorlanan ancak kalan aile bireylerine sahip çıkmaya çalışan yaşlılar...

Binlerce Ezidi katledildi. Göç yollarında açlık ve susuzluktan ölenler oldu. Daha ağız süt kokan çocuklara, bebeklere kıydı. Erkek egemenliğinin en vahşi yüzü olan IŞİD çetelerinin yaptığı zulümden yine kadınlar en büyük zararı gördü. Savaş ganimeti sayılan kadınlar pazarlarda satıldı ve türlü işkencelerden geçirildi.

Halifelik gibi yüce bir makamın bayrağı altında toplandığını iddia eden bu vahşi IŞİD çetelerinin kadın, çocuk, genç, yaşlı ayrımı yapmadan insana reva gördüğü bu zulme sesiz kalan, göz yuman devletler de en az onlar kadar sorumludur ve tarihe hesap vereceklerdir.

*Ezidilik inancında Tanrı Azda tarafından yaratılan ve kendisine evreni ve insanları yaratma görevi verilen Melek-Tanrı.

KOBANE ve GÖÇ

mezra öner
şehir plancısı, mardin büyükşehir belediyesi

Son yıllarda, Ortadoğu'nun kaderinin yeniden yazıldığı bir gerçek. Uzun yıllardır diktatör rejimler tarafından yönetilen bu coğrafyada Mısır ve Tunus'un ardından Suriye' de de uzun zamandır devam eden Esad ailesinin rejimi sarsıldı. Suriye'deki tüm halklar yaşanan çatışma ortamından büyük ölçüde zarar gördü.

Rojava, Suriye'nin kuzeyinde Türkiye ile sınırı bulunan bir bölgedir. Herhangi bir resmi devlet tarafından kabul edilemeyen bu bölgede Kürtler başta olmak üzere çeşitli halklar yaşamaktadır. Birden fazla etnik ve dini gruba ev sahipliği yapan Suriye'de Kürt halkı çok uzun zamandır rejim tarafından kabul edilmeyen, devletin yok saydığı ve vatandaşlık hakkı verilmeyen bir gruptu. Kürt halkı son üç yıldır süren olaylarda muhalifler ve Esad rejimi arasında bir seçim yapmadı. Bunun yerine kendi öz savunma ve öz yönetimine dayanan bir yönetim algısı ile 3 kanton halinde özerkliğini ilan etti. Öz savunma birlikleri her kantonda yaşayan halkın herhangi bir cinsiyet ayrımı gözetmeksizin kendi askeri gücünü oluşturmasına dayanmaktadır. Bu savunma yöntemi Rojava bölgesinde 2014'de dünya kamuoyunda ciddi yankı uyandıran Kobanê direnişinin zafere ulaşmasının en önemli sebebidir. Buna rağmen Suriye'nin gününden ilerleyen IŞİD saldırılarına maruz kalan kentte dünya kamuoyunun uzun süre sessizliğini koruması sebebiyle büyük tahribatlar yaşanmıştır.

Rojava Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Kobanê Kriz Koordinasyonunun Ocak 2015 tarihinde Kobanêlilerle ilgili Son Durum Rapor'unu basınla paylaştı. Rapordaki bazı bölümlere bu yazımızda yer veriyoruz.

Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) tarafından Rojava bölgesinin Kobanê kantonuna yönelik saldırılar, 15 Eylül 2014 tarihinde daha şiddetli bir biçimde tekrar başlamış; Bu yoğun saldırı sonucunda yüz binlerce insan sınırın kuzeyine geçmek durumunda kalmıştır. Öncelikle Şanlıurfa'nın Suruç ilçesine gelen Kobanêliler, buradan Türkiye'nin diğer illerine de dağılmış ve buldukları yerlerde halen yaşam mücadelesi vermektedir. Türkiye'de bulunan Kobanêlilerin sayısı toplamda 200.000'e yakındır ve bunun 68.562'si yalnızca Suruç'ta olup, Urfa genelinde ise bu sayı 126.000 civarındadır. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olan AFAD'ın, ancak Kobanêlilerin sınırı geçmek durumunda kaldığı zaman üzerinden 4 ay geçtikten sonra kurmuş olduğu 35.000 kişi kapasiteli çadır kentinde ise yalnızca 5.000 Kobanêli yaşamaktadır. Kızılay'ın AFAD kampları dışındaki Kobanêliler için sağladığı tek imkan Suruç Belediyesi'nin çadır kentlerinde çorba dağıtımını yapmak ve çocuk bezi temin etmektir.

15 Eylül'den bu yana yaşanmakta olan bu olağanüstü durumda, Kobanêlilerin barınma, sağlık, eğitim ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması sürecini koordine etmekte olan oluşum, Suruç ilçesinde oluşturulmuş olan Kobanê Kriz Koordinasyonu'dur. Kriz Koordinasyonu, Suruç Belediyesi, Halkların Demokratik Partisi, Halkların Demokratik Kongresi, Demokratik Bölgeler Partisi, Rojava Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ve gönüllülerin katılımıyla meydana gelmiş bir yapıdır. Bu Koordinasyon üzerinden hem mahalle, köy ve çadır kentlerde acil ihtiyaçların dağıtımını organize edilmekte, hem Türkiye'deki Kobanêli ailelere ilişkin veri toplanmakta, hem de gelen

Sakladığın değil, paylaştığın senindir

KOBANÊ ve ŞENGAL'E Sahip Çık!

Yardım Kampanyasına Destek Ol

Adres: Mimar Sinan cad. İlika 4 apt.
Kat:2 No:6 Yenışehir/Diyarbakir
Tel: 0412 224 64 31
Fax: 0412 229 04 90
Gsm: 0530 320 15 28

DIYARBAKIR TABIP ODASI

HALK BANKASI

IBAN No:

TR14 0001 2009 3260 0016 0001 21

Şube Kodu: 0326 Hesap No:16000121

yardımlar ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının faaliyet ve katkıları koordine edilmektedir. Kobanê'deki savaşın sonucunda meydana gelen bu göçün etkilerinin en yoğun şekilde yaşandığı ilçe Suruç ilçesidir. Burada Kobanê Kriz Koordinasyonu ile birlikte faaliyet gösteren Hayata Destek Derneği (Supportto Life – STL), Concern, Uluslararası Tıbbi Birlikler (International Medical Corps – IMC), Danimarka Mülteci Konseyi (Danish Refugee Council – DRC) gibi STK'lar hem çadır kentlerde, hem çadır kent dışında yaşamını sürdüren Kobanêli ailelerin giyim, gıda ve gıda dışı ihtiyaç (battaniye, soba, vs.), hijyen ve su sanitasyonu, psiko-sosyal aktiviteler gibi ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca, Alman hükümeti başta olmak üzere çeşitli ülkelerin desteği sayesinde buralarda faaliyet gösteren Welthungerhilfe (WHH) gibi STK'lar da hükümetlerin Kobanê'li aileler için sağladığı hibeleri Kobanê Kriz Koordinasyonu ile ortaklaşarak değerlendirmektedir. Devletin destek sunmadığı, hatta engel olduğu tüm noktalarda binlerce insana yaşayabilecekleri koşullar sağlamak halkların gösterdiği bu büyük dayanışma sayesinde mümkün olmuştur.

Yerleşim

Suruç'taki yerleşim; köyler, merkez mahalleler ve çadır kentler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu üç alanda hizmetlerin sağlanması ve dağıtımlar farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Hâlihazırda kurulumu tamamlanmış olan 5 çadır kent bulunmaktadır. Bunlar, kurulum sırasına göre **Suphi Nejat Ağırnaslı Çadır Kenti (eski Bulgur Fabrikası), Rojava Çadır Kenti, Kobanê Çadır Kenti, Arîn Mirxan Çadır Kenti, ve Kader Ortakaya Çadır Kenti**'dir. Altıncı bir çadır kentin Külünçe'de Suruç'un 16 km dışında, Akçakale yolu üzerinde kurulma çalışmaları devam etmektedir. Burada 1000 çadırın kurulması hedeflenmektedir; hâlihazırda 760 çadır kurulmuş ve aileler taşınmıştır. Şu an için çadır kentlerde birden fazla ailenin yaşadığı çadırlarda kalanlar, Kader Ortakaya Çadır Kenti yanında kurulmuş derme çatma çadırlarda kalanlar, mahalle ve köylerde kötü koşullardaki ambar, inşaat ve çadırlarda kalanların bir kısmı buraya taşınmıştır ve taşınmaya devam etmektedir. Ancak AFAD'ın kendi kuracağı 35.000 kişilik çadır kentin inşaatının sürmesi sebebiyle Valilik tarafından çeşitli engellemelerle karşılanmıştır. Altyapı inşaatı sırasında jandarma ve özel hareketin müdahalelerinden, TEDAŞ'ın elektrik ihtiyacını karşılamayacağını bildirmesine kadar uzayan bu engellemeler çadır kent kurulumunu geciktirmiştir. Oysa kış koşullarında acilen barınma ihtiyacı olan binlerce Kobanêli bulunmaktadır. Dolayısıyla bu engellemeler insani koşullarda barınma şansının ihtimalinin önüne geçmektedir.

Sağlık

Sağlık alanındaki çalışmayı DTK Sağlık Meclisi ve Sağlık Emekçileri Sendikası'ndan oluşan bir koordinasyon dönüşümlü şekilde yürütmektedir. Bu koordinasyon sağlık ihtiyacı açısından çadır kentlere yoğunlaşmıştır; bunun dışında kalan mahalle ve köylere genel olarak yetiştirilememektedir.

Çadır kentlerde tuvalet ve banyo kurulumu genellikle Hayata Destek Derneği, Concern ve International Medical Corps adlı üç uluslararası STK tarafından yapılmıştır. Bu tuvaletlerin altyapısı ve bakımı konusunda bu STK'lar ile Suruç Belediyesi ortak faaliyet yürütmektedir; ancak şimdilik ağırlık STK'ların üzerindedir. STK'lar kurdukları bu yapılar için haftalık temizlik malzemesi tedariki de yapmaktadır.

Eğitim

Eğitim alanında ayrı bir komisyon faaliyet göstermektedir. Çadırların kurulumu ve ihtiyaçları komisyon tarafından karşılanmaktadır; ayrıca öğretmenlerin tümü Kobanêlidir. Yani, eğitim çadırları kurulduktan sonra buradaki işleyiş Kobanêlilerin kendisi tarafından sağlanmaktadır.

Kadın Çalışmaları

Bu alanda da henüz ne çadır kentlerde, ne de köy ve mahallelerde ciddi bir çalışma yürütülebilmiştir. Rojava Çadır Kenti'nde Mala Jinên Karker (Kadın Üretim Evi) adlı bir Kadın Atölyesi bulunmaktadır. Burada Rojava Çadır Kenti'ndeki kadınlar hem kendileri için kıyafet ihtiyacını karşılayacak bir üretim içerisinde bulunmakta, hem de Kobanê Çadır Kenti'ndeki çocuklar için pijama üretimi gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu kadın atölyesi aynı zamanda kadınlar ve çocuklar için bir psikososyal destek işlevi görmektedir. Dolayısıyla böyle bir atölye her çadır kent için zaruri olduğu halde yeterince yaygınlaşamamıştır. Yaygınlaştırılabilmesi için malzeme yardımının gelmesi ve gönüllü çalışacak kişilerin olması gerekmektedir. Rojava Çadır Kenti'nde ayrıca bir kadın meclisi de bulunmaktadır. Bu tür bir meclisleşme henüz diğer çadır kentlerde sağlanamamıştır.

Ayrıca Arîn Mirxan Çadır Kenti'nde bir kadın çadırı açılmıştır. Burada üretim faaliyetlerinin yanısıra eğitim faaliyetlerinin de yapılması amaçlanmaktadır. Bu alan aynı zamanda kadınların kendilerine has her türlü ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir mekan olarak da işlev görecektir.

Savaş ve göç koşulları her ne kadar bazı özgün durumları ikinci plana atsa da özellikle kadın ve çocuk alanında belirli ihtiyaçların karşılanması için daha fazla çalışma yürütülmelidir. Bunun dışında hamile kıyafetleri alanında ihtiyaca cevap vermek için yeni yeni adımlar atılmaya başlanmıştır. Tüm çadır kentlerde, mahalle ve köylerde sürekli yenidoğan için beşik ve çocuk maması sorunu bulunmaktadır. Bunun için mahalleler özelinde yalnızca kadınlardan oluşan (hem Kobanêli hem Suruç'lu kadınlar) bir dağıtım komisyonu kurulmuştur; çocuk ve kadın ihtiyaçlarının sürekli dağıtımını bu komisyon sağlayacaktır.

Bunun dışında sağlık alanında bahsedilmiş olan aile planlama ve doğum kontrol ihtiyacını ve bu çerçevede oluşturulması gereken bir merkezi de tekrar vurgulamak gereklidir.

Kültür-Sanat Alanı

Çadır kentlerde eğitim çadırlarının yanısıra kültür çadırları veya alanları da bulunmaktadır. Bunların bir kısmında düzenli erbane ve saz eğitimi verilmektedir.

Bunun dışında dışarıdan gelen ekiplerin yürüttüğü çeşitli sanat çalışmaları bulunmaktadır. Bunlar, hem müzik hem tiyatro alanında çadır kentlerde yürütülmektedir. Özellikle yetişkinlere yönelik faaliyet konusundaki eksiklik daha fazladır. Rojava Çadır Kenti'nde devamlı bir tiyatro ekibi kurulmuş, düzenli olarak çalışmaya başlamıştır. Mahalle ve köylerde bu alanda bir faaliyet gösterilmemektedir.

Psiko-sosyal Faaliyetler

Mahalle, köy ve çadır kentlerde insanlara kendilerini iyi hissettirecek faaliyetler alanında ciddi eksiklik bulunmaktadır. Bu alanda yürütülen faaliyetler Rojava'daki Kadın Atölyesi, Sağlık Komisyonu'nun yürüttüğü amatör sağlıkçı çalışması, eğitim ve kreş çadırları ve kültür sanat etkinlikleri ile sınırlıdır. Danimarka Mülteci Konseyi de tüm çadır kentlerde anne ve çocuklarla bir çalışma yürütmektedir. Arîn Mirxan Çadır Kenti'nde kendilerine ait bir odada tüm çadır kentlerden 21 kadın ve çocukla bir atölye çalışması yapılmıştır. Bu kadınlar kendi çadır kentlerindeki kreş alanlarında haftanın iki günü çocuklarla çeşitli oyunlar oynamakta böylece çadır kentlerde hem "çocuk alanları" oluşturulmakta, hem de bunun yürütmesinde çadır kentte yaşayan kadınlar aktifleştirildiği için onlar da psikolojik açıdan desteklenmektedir. Ancak bunların haricinde insanların kendine bakımına yardımcı olacak, örneğin saç kesim vs. gibi faaliyetler yürütülmemektedir. 10 yaşa kadar çocuklar için eğitim faaliyeti vardır, ama 10 yaş üstü için katılabilecekleri, günlerini değerlendirebilecekleri, üretici olmalarını sağlayacak faaliyetler oldukça yetersiz kalmaktadır.

Kaynak: Rojava Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Ocak 2015

Kaynak: GAP Belediyeler Birliği ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi

röportaj

ATMACAYA SEVDALI, AMAZON KADINLAR

filiz hekimoğlu

gü şpb '91 / şpo ankara şube yönetim kurulu sekreteri / serbest şehir plancısı / ankara

Karadeniz'in kadınları çalışkan, zeki, anaç, duygusal ve bir o kadar da cesareti ile tanınır. Yaşadığı bölgenin dik ve engebeli arazisine, sert iklim koşullarına inat, yaşamla bağlarını her daim güçlü tutar, inandığı uğruna mücadeleden asla vazgeçmez. Doğasına bir ana gibi sahip çıkar. Onun için işlediği toprak ürün aldığı alan, dereleri ise kimilerinin iddiasının aksine boşa akan su değildir. Toprak da su da Karadeniz kadını için yaşamın kendisidir. Bunun içindir ki, doğa ile savaşmaz, aksine dayanır. Bu coğrafyanın güzelliğinin, toprakla suyun uyumuyla yaratıldığının farkındadır.

Bilir ki, bu cennet ekosistem; toprağın, suyun, havanın birlikteliğiyle oluşur. O yüzden birini diğerinden üstün tutmaz, kayırmaz. Yine bilir ki, yüzyıllardır kusursuz işleyen doğal döngüyü bozacak, kıracak, yok edecek davranışlardan kaçınmak gerekir. Yolu bile olmayan dik yamaçlara evini inşa ederken, sırtında çay sepetleriyle malzeme taşımaları bundandır. Bundandır memleketinin doğal simgesi haline gelen atmacaların mavi gökyüzünde özgürce uçuşması, derelerin yatağında dilediğince akması için çabası...

İşte o kadınlar şimdi omuzlarına yeni bir görev yüklediler. Arhavili İsmail'in bacıları olarak, Arhavi'de kurulmaya çalışılan HES projelerine karşı, doğanın dengesinin korunmasından taraf oldular. Borulara hapsedilecek sular ile Arhavi'deki doğal döngünün bozulacağını farkında olarak çocuklarını korumaya aldılar. Karadeniz'in hırçın dalgalarına bürünüp, bir atmaca gibi doğalarını bozan bu projelere bir amazon kadını gibi dik ve iradeli karşı durdular.

Bir de küçük not düşmeli: Arhavili kadınların doğayı korumak için karşı durdukları, yine memleketi Arhavi olan bir erkeğin kurduğu, ülkedeki en önemlilerinden bir inşaat firması. Ve mücadele, ülkenin dört bir yanında yaşayan ve memleketi Arhavi olan kadın ve erkelerin 2008 yılında kurduğu Arhavi Doğa Koruma Platformu (ADOKOP) çatısı altında halen devam etmektedir. Platform, ilgili firmanın hazırladığı pek çok projenin yürütmesinin iptalini (Kavak HES Projesine ait ÇED'in hileli oluşu; Kamilet Vadisi'nde plansız ve izinsiz açılan HES yolunun iptali gibi) mahkeme kararı ile sağlamıştır.

Platform üyeleri, Arhavi Belediyesi'nin 23 Ağustos 2014 günü "İş Adamlarımıza Sahip Çıkıyoruz" adı ile Arhavi ilçesinde yaptığı basın açıklamasında, memleketine sahip çıkan gurbetçiler için "dış mihraklar" olarak adlandırmasına ve baskı kurmasına rağmen mücadelesinden vazgeçmedi.

Ve yaşam kültürleri, eğitimleri, yaşları birbirinden farklı bu amazon kadınlar, Arhavi'nin suyu, yeşili, mavisi için çoğu birbirini tanımadan buluştu. Onlar HES'e karşı doğayı, çocuklarını korur gibi korudular. Ve mücadelelerini yeniden bir Kurtuluş Savaşı gibi gördüler. Konuşmadan, gözlerinin içine bakarak birbirlerini anladılar... Sonuçta kadın isterse ve örgütlü olursa dünyayı bile değiştirebilir inancına sarıldılar...

NAZLI DEMET UYANIK

Kadınlar toprakları ve geçmişleriyle daha duygusal bağ kuruyor

Kadın isterse ve örgütlü olursa dünyayı değiştirir

İstanbul'da doğan ve orada büyüyen memleketine yazdan yaza ailesi ile giden Nazlı, 2012 yılında köyüne gittiğinde Kavak HES projesinin yapımında doğanın uğradığı tahribatı görünce mücadelenin içine girmiş. 2013 yılı sonlarında "biz gençler de bir şey yapmalıyız" diyerek mücadelenin genç ayağını örgütlemeyi amaçlamış.

"İstanbul'da yaşıyorum. Arhavi'ye yaz aylarında gidiyorduk. Memleketin uzakta olunca daha değerli geliyor." diye söze başlayan Nazlı, HES'lere karşı verdiği mücadelesini şöyle özetliyordu:

"Annem, kadın akrabalarımız nedeniyle süreci başından beri daha yakın takip ediyordu, Ben, meslek yaşamımdaki sınavlar nedeniyle konuya fazla zaman ayıramıyordum. Bu sebeple ilk başta uzaktım. Annem ise İstanbul'da da olsa internet aracılığıyla memlekette sürdürülen bu mücadeleyi yakından takip ediyordu. Hatta zaman zaman memlekette kurulan HES mücadele çadırını ziyaret edip destek veriyorlardı. 2013 yılı yaz ayında memleketteki tahribatların boyutunu görünce bu mücadelede Arhavili gençlerin de katkı koymak zorunda olduğumu gördük. Hukuksal mücadele

tek başına yeterli değil. Oradaki insanlar HES belasından yeterince muzdaripti. Gençler olarak işin eylem ayağını toplumsal yönüne dahil etmenin zorunlu olduğunu tespit ettik. Neler yapabileceğimizi düşünürken internetteki sosyal paylaşım sitelerini kullanıp tanımadığımız ama Arhavi'ye ve doğaya sevdalı bir çok memleketli ile temasa geçtik. Ve 2013 Ekim' ayında Arhavi kent merkezinde bir basın açıklaması yaparak mücadeleyi bir üst boyuta taşıdık. O tarihten bu yana da mücadelemiz hala devam ediyor. Memleket sevdası bu, bulaşınca da vazgeçilemiyor. Bu süreçte pek çok yeni dostlarım oldu. Şimdi birbirinden değerli bir çok insan tanıyorum Arhavi'den".

F.H.: İstanbul'da doğup büyüyen ve günümüzde de İstanbul'da yaşayan biri olarak Arhavi dereleri senin için ne ifade ediyor ki mücadelenin içinde yılmadan aktif rol alıyorsun?

N.U.: "Arhavi benim için çok şey ifade ediyor. Doğasına karşı garip bir gönül bağım var. Arhavi'nin doğasına aşık bir insanım. Mücadeleye de doğa sevgisiyle dahil oldum. Ama baktım ki, bu sadece doğa olayı değil, toplumsal bir olay. Derelerimizde uygulanmaya çalışılan HES Projelerinin bir enerji üretim projesi olduğuna inanmıyorum. Kaldı ki ülkemizde böylesine enerji ihtiyacı olduğunu da düşünmüyorum. Enerji ihtiyacının olduğu bir ülkede her geçen gün sokak başlarına yeni bir AVM açılıyor. Bu sebeple bana göre HES'ler enerji üretmek için değil, su kaynaklarının ele geçirmek ve ondan ticari bir ürün olarak yararlanmak amacıyla hayatımızda. Bir AVM, 4 HES'e bedel. Önce buna bir dur denmeli".

F.H.: Anadolu'nun bir çok yöresinde doğanın dengesini korumak adına verilen mücadelelerde kadınları hep ön saflarda görüyoruz. Sence kadınların toplumsal mücadeledeki rolleri nedir?

N.U.:“Kadınlar, özellikle Karadenizli kadınlar erkeklerle nazaran toprakları ve geçmişleriyle daha duygusal bağ kuruyorlar. Ayrıca Arhavi kadınlarının çok dominant bir yönleri de var. İnanırları doğrular uğruna mücadele etmekten asla vazgeçmiyorlar. Bu konuda bir tartışmaya katılmada ve düşüncelerini eyleme dökmeye erkeklerden daha etkililer.”

F.H.: Toplumsal mücadelelerde karşınıza çıkan firma görevlileri, kolluk güçleri ve çoğu zaman idari personeller hep erkek iken sizin bu mücadelede kadın olarak yer alırken zorluk yaşıyor musunuz?

N.U.:“Kadın olduğunuz için başka yargılı bir yaklaşım oluyor. Kadınların bu tarz gerginlikler içinde olmasının algısını hissediyorsunuz. Örneğin Kavak HES projesi kapsamında deremize iş makineleri ile girdiklerinde kadınlar oraya oraya koştuk, ben de dereye girip makinenin çalışmasını engellemeye çalıştım. Eylemimiz nedeniyle firma yetkilileri ile yüz yüze tartışma yaşadık. Bir ara yetkililerin gözlerinde “genç bir kadınsın, ne işin var buralarda” der gibi bakış ve hal, hareket yaşadım. Mücadelemize saygı göstermedikleri belliydi. Açıkça kınadıklarını gözlerinden net okunuyordum. Bu aşağılama bakışı çok netti.

Aslında bu mücadelede kadın veya erkek farkı yok. Hep birlikte omuz omuza mücadele ediyoruz. Topraklarımıza hep beraber sahip çıkıyoruz. Ama zaman zaman bana “sertsin, dik kafalısın” eleştirileri de gelmiyor değil. Ama anladım ki hem kadın hem de genç biri olarak bizim mücadelede daha dik durma zorunluluğu var. Mücadele ettiğim dostlarımla omuz omuza iken mücadele verdiğimiz projeden cinsiyetinize direk ifadelerle olmasa da bir saldırı görüyorsunuz. Bu tarz çelişkilerle karşılaşabiliyorsunuz.”

F.H.: Bu mücadele süreci hayatına ne gibi farklılıklar getirdi?

N.U.: “Aslında bu mücadele hem karakterimde hem de yaşam biçimimde kökünden bir değişim yarattı. Kadın olarak inisiyatif kullanmanın önemini gördüm. İnanırların uğruna inisiyatif kullanmanın önemini gördüm, bununla çevreni etkilemenin çok önemli olduğunu keşfettim. Bu hayatınızı kökünden değiştirebilen bir şey. Mücadelede ikili ilişkilerimde daha sabırlı olmayı öğrendim. Toplumsal ilişkilerde sakinliğin önemini kavradım. Oysa eskiden çok kafama buyruktum. Ama böylesi dayanışma ruhunun ağır bastığı örgütlü mücadelede, mücadeleye zarar vereceğine inandığınız bir çok olumsuz kişilik özelliklerinizi törpülüyorsunuz. En önemlisi de bu mücadelede hedefe ulaşmak için sabırlı olmak gerektiğini öğrendim.”

F.H.: Son olarak kamuoyuna ne demek isterdin?

N.U.:“Ben kadınların güçlü olduğuna inanıyorum. Eğer kadınlar isterse ellerindeki bu güç ile dünyayı değiştirebilirler.Yeter ki örgütlü olsunlar”.

LEYLA ÖNCEL

“Bu mücadelenin bir çeşit kurtuluş savaşı olduğunu düşünüyorum.”

“Kadınlar doğurgandır, annedir. Eğer çocuklarımızın geleceği yok oluyorsa bizi kimsenin korkutması mümkün değildir.”

Arhavi’de yaşayan Leyla Hanım, ilk olarak 2008 yılında Kamilet Vadi-si’nde uygulamaya konulmak istenen Taşlıkaya HES Projesi ile mücadelenin içinde yer almış. O dönem Arhavi’de yapılmak istenen HES projelerine, taş ocaklarına, kömür tesislerine ve Arhavi’nin doğal yaşam alanlarına zarar veren tüm diğer projelere karşı, Arhavi Doğa Koruma Platformu çatısı altında örgütlenen doğa severler mücadeleyi başlatılmış. İşte o tarihten bu yana platformun aktif bir üyesi olan Leyla Hanım yıllarca eşyle, dostlarıyla omuz omuza doğanın dengesini koruma çalışmaktadır.

“HES’le ilgili 2008 yılından bu yana mücadelenin içindeyim. HES Projelerinin yenilenebilir enerji projeleri olduğuna inanmıyorum. Oysa su, sadece insanlar için değil tüm canlılar için var olmak zorunda olan çok önemli bir kaynak ve eğer su yok olursa yaşam yok olur.Tüm bu projeler

suyun doğa ile sirkülasyonunu keseceğinden, doğanın bu uyumlu birlikteliği bozulacağından HES'e karşıyız. Biz, yaşam hakkımızı savunuyoruz" diyerek mücadele sürecini özetleyen Leyla Hanım düşüncelerini ve hayallerini şöyle özetledi:

"Enerjiye ihtiyacımız var derken, izliyoruz ki Büyükşehirlere daha fazla enerji tüketen sürekli AVM'ler yapılıyor. Sözde elektrik ihtiyacının çözümü için projeler üretiliyor. Oysa burada yaşayan insanların yaşam hakkı/sansı düşünülüyor. Buradaki doğal dengenin bozulması ile insanlar neyle geçinecek, ne yapacak düşünülüyor. Ben, dünyada gelecekte bir su savaşı yaşanacağına inanıyorum. Hazırlıklar bu yönde. Sürekli olarak HES'le elektrik yapılacağı söylenirken, aslında su kaynaklarımıza el koyuyorlar. Biz bu mücadeleyi her canlının yaşamı için veriyoruz. Biz, yaşamı savunuyoruz."

F.H.: Anadolu'nun bir çok yöresinde doğanın dengesini korumak adına verilen mücadelelerde kadınları hep ön saflarda görüyoruz. Sence kadınların toplumsal mücadelelerdeki rolleri nedir?

"Bunu kadınların çok daha cesur olmalarına bağlıyorum. Biz doğurganız, anneyiz. Çocuklarımız ise bizim geleceğimizdir. Bir o kadar da duygusalız. O zaman çok daha cesur ve insancıl olduğumuzu düşünüyorum. Eğer çocuklarımızın geleceği yok oluyorsa beni kimsenin korkutması mümkün değil. Doğduğum bu topraklar benim çocuklarım. Onu yok etmek için yola çıkanlar biz kadınları karşılarında bulurlar. Bu bence insan olmayla da alakalı. Kişi insansa ve vicdan sahibi ise yaşamı yok etmek üzerine bir şey yapmamalı. Erkekler belki bu kadar duygusal olup bunu düşünemiyor olabilirler. Ama bizimle birlikteler. Bu mücadeleye inanıyorlar."

F.H.: Toplumsal mücadelelerde karşınıza çıkan firma görevlileri, kolluk güçleri ve çoğu zaman idari personeller hep erkek iken sizin bu mücadelede kadın olarak yer alırken zorluk yaşıyor musunuz?

"Kolluk güçleriyle sürekli karşı karşıya geldik evet ama psikolojik anlamda yaralandığımızı düşünüyorum. Ben bu mücadeleyi bir çeşit Kurtuluş Savaşı olarak görüyorum. Derelerin, doğanın, ağaçların yok olması, ülkenin yok olması demektir. İşte o kolluk güçleri ülkeyi korumak yerine şirketleri koruyorlar. Oradaki mantığı anlamıyorum. Bize güç gösterisi yapılıyor. Yıldırım için karşı davalar açıyorlar. Örneğin yapımının hukuka aykırı olduğunu ispatladığımız köprüne ait mahkeme kararını kamuoyu ile paylaşmak ve neticede bu köprü'nün yıkılması gerektiğini anlatmak için Kaçak Köprüde bir basın açıklaması yapacaktık; ancak buna izin vermediler, üzerimize insanları saldırdılar. Ardından "göreve engel olmaktan" karşı dava açtılar. Bizi böyle korkutmaları mümkün değil. Ben bu mücadelede kadın olarak bir zorlukla karşılaşmadım. Zaten beni kadın olmakla korkutmaları veya sindirmeleri mümkün değil. Ama arkadaşlarımızdan baskı görenler oldu. Gözlemediğim kadarı ile psikolojik baskılara maruz kaldıkları için çok zorlanıp yıpranıyorlar; ama mücadeleye devam ediyorlar. Çünkü yaptıklarının doğru olduğuna inanıyorlar. Biz de büyük bir sabır ile insanlara yaşanılanları tüm gerçekliği ile anlatıp projeler hakkında bilgi vermeye çalışıyoruz."

F.H.: Bu mücadele süreci hayatına ne gibi farklılıklar getirdi?

"Ben eskiden bu kadar girişken değildim. Evde yemek yapar, tek düze ev kadınlığı ile zamanımı öldürürdüm. Şimdi ülkeme, çocuklarımın geleceğine faydalı bir şeyler yaptığımı düşünüyorum. Bu da daha güçlü olmama neden oluyor. Çünkü yaptığımız şeyin doğru olduğuna inanıyorum. Bu süreçte çok üzüldüm, çok gerildiğim anlar oldu. Bu da sağlığıma etkiledi tabii. Benim annem göğüs kanserinden hayatını kaybetti. Bu sebeple ben de kontrollerimi hep titizlikle yapıyordum. Neticede bu zamana kadar kontrollerimde tahlillerim hep olumlu sonuçlanıyordu. Ama ilk defa bazı sonuçlar sıkıntılı çıktı. Sanırım bu mücadelede yaşadığımız aşırı stresli ve yoğun tempolu zamanlar sağlığıma da olumsuz etkiledi. Tüm bu zorlukların bedenime etkisi oldu. Yine de ben her şekilde bu dünyaya faydalı olmayı tercih ediyorum. Bu yoldan yılmam ya da geri durmam mümkün değil."

NURAN PIŞMIŞOĞLU DURSUN

"Bizimki büyük ve gerçek bir savaştı. Dibine kadar yürüyen insanlarla birlikte olduk."

O dostluklar başka bir şey."

"Ben deremi, yeşilimi, köyümü çocuğum gibi görüyorum. Sanki çocuğumu yaralamışlar, sırtından vurmuşlar gibi geliyor. Kadınlar, çocuğunun peşinden koşar gibi koştu bu olayda."

"HES olayını fark etmem 4 yıl öncesine dayanır. Gerçi eskiden beri bir şeyler duyuyordum ama o sırada torunumu büyüttüğümünden yaşanılanların da pek farkında değildim. Bir eylem çadırı kurulduğunu biliyordum" diye söze başlayan Nuran Hanım, yıllarca Zonguldak'ta maden ocaklarında ekmek peşinde koştuklarını, emekli olduktan sonra memlekete dönüp balıkçılık yaparak geçindiklerini anlattı. Masmavi sulara sahip derelerinin tüm güzelliklerinin bu HES projeleri ile bozulduğunu,

artık derelerde mavilikler yerine hem daha az miktarda hem de çamur bir görüntünün hakim olduğunu anlattı.

“ İlk Kamilet Vadisi’nde uygulamaya konulmak istenen Taşlıkaya HES projesini duyduk. Ona karşı mücadele verirken bir de baktık Konaklı’da iş makineleri başka bir HES projesi ile dereye girmiş deremizi perişan ediyor. Tüm bu gelişmeleri makineler dereye girince öğrendik. Halk olarak bizim hiçbir şeyden haberimiz yok. Mençuna’da iken Konaklı Köyü’nün Cihani Deresi’nin gerçek sahiplerinden, köylülerden telefon geldi: Çabuk gelin, makineler deremizde.... Aceleyle deremize indik, kadınlar toplanmış dereye olup bitene anlam vermeye çalışıyordu... Aslında gördüğüm şu yüzler her şeyi anlatıyordu. Kadınların konuşmalarına gerek yoktu..

Bundan çok etkilendik. Eylemler yapıldı. Ama gördük ki bu işte başta projeye karşı olanlar süreç içinde projeyi destekler oldular. MNG’nin HES projesi ile ilgili olarak köy topraklarını sessizce önden satın aldığını öğrendik. Seçim sonrası memlekette herşey değişti. Halk bölündü. Kadınlar Cihani için savaşmaya başladı. HES’i istemeyen, derelerine, doğasına

sahip çıkmak isteyen gerçek Arhavililer Cihani çadırında birleştik, o dönem Cihani’yi kim görse şaşırıyordu. Deremizde bir katliam yaşandı. Derenin gerçek halini bilenler bizler buna çok üzüldük; dereyi o halde görüp ağlamamak mümkün değildi. İnsanın vicdanı varsa o görüntüye dayanamazdı. Sonra çadırda insanları bilinçlendirmeye başladık. Kadınlar olarak kapı kapı dolaşmaya başladık. Pankartlar hazırlandı, bütün dükkanları dolaştık. Ancak başta mücadelemizi anlayan ve bize destek olanların zamanla dükkanlarına yapıştırdıkları dövizleri çıkardıklarını gördük. Sonuçta ekmek parası telaşındaydılar. Biz de farklı mekanlara tekrar tekrar astık. İnanın bir yıldır büyük bir savaşa girdik. Bu gerçek bir savaştı. Dibine kadar yürüyen insanlarla beraber olduk. O dostluk başka bir şey. Bu mücadelede meslek adamları, uzmanlar, avukatlar bizi bilinçlendirdiler. Örgütlenme mücadelemizi büyüttük ve bir platform kurduk. Doğrudur eylemde kadınlar sayıca hep daha fazla idi. Çünkü biz kadınlar, erkeklerden arkamızda durmalarını istedik. Çünkü onlar aniden sinirlendiğinden biz annelik içgüdüsüyle bu mücadeleyi büyütme istedik. Ben deremi, yeşilimi, köyümü çocuğum gibi görüyorum. Bu projeler ile sanki çocuğumu yaralamışlar, sırtından vurmuşlar gibi geliyor. Biz 20 yıldır eşimle limanda ağla balıkçılık yaparız. 5-6 yıl önce 50-100 kilo balık tutardık. Önce taş ocakları, ardından HES geldi. Doğamıza çimentoyu, pisliği dayadılar. Şimdi balık da denizin mavisinde de yok. Kadın, çocuğunun peşinden koşar gibi koştu bu olayda. Ve kadın olduğum için zorluk yaşamadım, Arhavi’de bir kadın, geçmiş ve geleceği biliniyorsa karşısına devlet bile çıkamaz.”

F.H.: Bu mücadele süreci hayatına ne gibi farklılıklar getirdi?

“Benim hayatım savaşlarla geçti. Önce yerin sonra denizin dibinde. Ruhum eksildi, içim acıdı. Ama o kadar güçlüydük ki, bizi hiç bir şey yıkmadı. Çok büyük bir savaşa hazırlandık. Kadınların yapamayacağı hiç bir şey yok. 5-10-20 kadın, koca bir şirketi düşürebilir. Gücümüzü gördük. Oradaki kadınlar da gerçek birer savaşçıydı. Süreç içinde ne çay yapabildik, ne çiçek ekebildik ne çocuk bakabildik. Sadece deremize yoğunlaştık. Herkes köyüne, kentine sahip çıkmalı. Toprağım benim anam, atam gibi. Onu korumak zorundayım. Ben o derede geçmişimi, atalarımı görüyorum. Çok güzel dostluklarımız oldu, konuşmadan gözlerimizden birbirimizi anladık. Ama çok da kırgınlığım var. Kadınlar ayağa kalkmalı. Arhavi'nin kadınlarını istiyoruz.”

AYŞE ERKAN

*O derelerde büyüdüm ben. Sesini duymadan yapamam.

Kimse engel olamaz mücadelem”

Arhavi’de yaşayan Ayşe Hanım, inşaat firması yetkilileri ile bir akrabalık ilişkisi içinde olması nedeniyle başlarda çevresinden psikolojik baskı gördüğünü buna rağmen eşinin de desteği ile doğruluğuna inandıkları bu mücadelede yer aldığını belirtiyor.

“HES projesine karşı yürütülen mücadeleyi takip ediyor ama çocuğumun çok küçük yaşta olması sebebiyle aktif bir destek veremiyordum. Yaklaşık bir yıl kadar önce ise arkadaşlara toplantı yapıp mücadeleye aktif olarak katılmaya başladım.

HES projesinin inşaat işinde görev alan taşeron firmanın yetkilileri ile akraba olmam mücadelenin başında beni sıkıntıya soktu. Yaftığının yakışık almadığını söyleyenler hatalı davrandığını belirtenler oldu. Ancak ben, eşimin de desteği ile mücadeleye devam ettim. Ardından kadın başıma böyle eylemliliklere katılmamın yakışık almadığı söylense de bu baskılara boyun eğmedim. Eşimin desteği ile devam ettim.”

F.H.: Arhavi dereleri sizin için ne ifade ediyor? Uygulanmak istenen bu HES Projelerine karşı mücadele verme nedeniniz nedir?

“Arhavi’de için derelerinin anlamını anlatmak çok zor. Benim bütün hayatım bu derelerin çevresinde içinde geçti. Ben, o derelerde büyüdüm. Hayatımın her döneminde dere ile yüzlerce anım var. Ben ve dereler bir bütün gibi. . . Bu sebeple onu yok etmek için gelenlere karşıyım. Kimse bu mücadelem engel olamaz. Arhavi’deki dereler bizim yaşam kaynağımız. Onun sesini duymadan yapamam. Onun yok olması, Karadeniz insanının yok olmasıdır. Ama derenin yatakları ile oynadılar. Sözde can suyu adı altında bir sudan bahsediyorlar. Yaşamı olmayan kirlı su. . . Dereler yok olursa Arhavi yok olur. Biz burada yaşıyoruz, biz yok oluruz. Şantiye yetkilileri yaptıkları ile hiçbir zarar manevi zarar vermediklerini söylüyor. Oysa Arhavi’ye manevi zararları da çok oluyor. Her şeyden önce seyretmeye doyamadığımız doğamızın görselliğini bozuyorlar. Derelerimizi çamur yığınınına döndürüyorlar. Ormanları bitiriyorlar. Bütün bunlar manevi zarar değil mi?”

F.H.: Bu mücadelede yer alırken akrabalarınızın sizi eleştirdiğini ve bir kadın olarak burada yer almamız yönünde eleştirilere, baskılara maruz kaldığınızı anlattınız. Bunun dışında yaşadığınız zorluklar oldu mu?

“Mücadele esnasında kadın kaynaklı birebir bir zorluk yaşamadım. Karşımızda yer alan kişiler çoğunlukla erkek ve bu mücadelede karşılarında kadın görünce daha ılımlı hareket ediyorlar. Ancak alanlarda erkekler var ise karşı güçlerdeki erkekler de sert davranışlara giriyor. Bu mücadelede ben daha çok bize ılımlı yaklaştıklarını gördüm. Ama tabii ki mücadele, günlük zamanımızı çok alıyordu. Öyle anlar oluyordu ki evdeki işler aksıyor, çocuklarımıza daha az zaman ayırabiliyor, özel görüşmelerimizi kısıtlı zamanlarda yapıyorduk. Bu mücadele için hep daha iyisini yapabilmek için zamanımızı buraya harcıyorduk. Önceliğimiz bu mücadeleyi kazanmaktı. Hep bişeyler kısıtık hayatımızdan. Ama bu bir sitem değil. Arhavi için verdiğimiz bu mücadeleyi kazanmak zorundayız. Ve bu şekilde kazanacağız.”

Hükümetin, yargı kararlarına rağmen Karadeniz'de HES Projeleri uygulama inadı sürüyor.

"Bu bölgede derelerimizdeki sular akmazsa, balıklar, kurbağalar, diğer tüm canlılar neyle beslenecek bilen var mı? Hes Projeleri, bu bölgedeki canlı yaşamını bitirecek. Canlılar öldüğünde neler olur, hiç düşündünüz mü? Elektrik her şey değildir ama yaşam her şeydir" diyen ve zaman zaman sert müdahalelere de sahne olan HES eylemlerinin en ön saflarında yer alan Karadeniz'in savaştığı amazon ruhlu, cefakar bu kadınları ellerinde bastonlarıyla, kucaklarında çocuklarıyla yaşamlarının devamı için inandıkları doğal dengeyi bozmamak adına mücadele vermektedir. Ne ilginçtir ki çoğu zaman hükümetin uygulamaya koymak için direndiği bu projelerin uygunsuzluğunu yargı kararı ile ispatlamak durumunda kalmaktadır. Ve görülmektedir ki Karadeniz'in bu amazon ruhlu savaştığı kadınları, inandıkları bu yolda doğalarına, yaşam alanlarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan daha çok sahip çıkmaktadır.

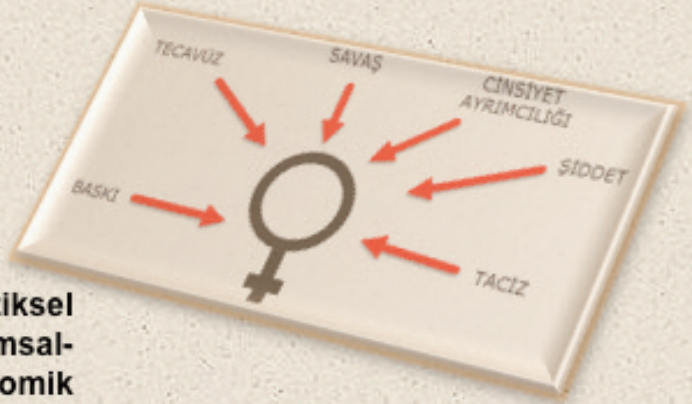
fotoroman

sevilay çetinkaya

deü şhp/ '02/ serbest şehir plancısı-gayrimenkul değerlendirme uzmanı/şpo bursa şube 8. dönem YK üyesi

KADINLARIN SAVAŞI

- **5. bülten konumuz Kadın, Kent ve Savaş...**
- **Kadınlar tarih boyunca savaş verdiler...**
- **Kadınlara şiddet sadece fiziksel ya da cinsel değil, toplumsal-psikolojik ve ekonomik boyutlarda da ortaya çıkmakta..**

4. sayımızda Başköylü Kadınların direnişini sizlere elimizden geldiğince anlatmaya çalışmıştık...

İlk sayfada KADINLARIMIZ SUSMUYOR, SADECE SULARINI İSTİYORLAR şeklinde bir ifade kullanmış ve yandaki resmi koymuştuk.

Şu an okuduğunuz 5. sayımız için konumuz KADIN, KENT VE SAVAŞ olarak belirlendiğinde, konuyu kadınların yaşadığı savaşlar (baskı-tecavüz-cinsiyet ayrımcılığı-şiddet-taciz) üzerine ele almayı düşünürken aldığımız acı haber - ÖZGECAN'IMIZIN hunharca katledilişi- hepimizin canından bir parça kopardı.

Daha acımız henüz kalbimizde iken Üsküdar'da kocası tarafından öldürülerek cesedi bir çöp konteynerine atılan KÜBRA,

Akşam sevgilisinin evine gitmek istemeyince sevgilisi tarafından önce darp edilen sonra arabayla sürüklenerek öldürülen HÜSNE'nin haberleri bizleri artık İSYAN ETTİRDİ...

Yine aynı resmi kullanarak isyan ediyoruz.

ARTIK SUSMAYACAĞIZ...
ARTIK HAKKIMIZI ARAYACAĞIZ...

KADINLARIN SAVAŞI

KADIN, KENT, SAVAS...

2010 YILI-180 KADIN
2011 YILI-121 KADIN
2012 YILI-210 KADIN
2013 YILI-237 KADIN
2014 YILI-294 KADIN
ÖLDÜRÜLDÜ

2015 YILININ
İLK 2 AYINDA
20 KADIN
ÖLDÜRÜLDÜ

KADINLAR İSYANDA

2015 YILININ
İLK 2 AYINDA
20 KADIN
ÖLDÜRÜLDÜ

2012 YILINDA
KADINA KARŞI
ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR
YASA YÜRÜRLÜĞE
GİRMIŞ OLMASINA
RAĞMEN
CİNAYETLER
AZALMADI

KADINLARIN SAVAŞI

KADIN, KENT, SAVAŞ...

ÖZGECAN'IN
CİNAYETİNDEN SONRA
ÜLKENİN DÖRT BİR
YANINDA KADINLAR
GENCİ YAŞLISI, SİYASİ
GÖRÜŞÜ, KİMLİĞİ
DEMEDEN KARDEŞİNE
SAHİP ÇIKTI.

BURSA'DAKİ
YÜRÜYÜŞTEN
GÖRÜNÜM

KADINLARIN SAVAŞI

KADIN, KENT, SAVAŞ...

KADINA ŞİDDET TÜRLERİ

EKONOMİK
ŞİDDET
GÖRÜYORUZ

TOPLUMSAL
ŞİDDET
GÖRÜYORUZ.

PSİKOLOJİK
ŞİDDET
GÖRÜYORUZ

SÖZLÜ
ŞİDDET
GÖRÜYORUZ

CİNSEL
ŞİDDET
GÖRÜYORUZ.

FİZİKSEL
ŞİDDET
GÖRÜYORUZ

Kadınlara yönelik şiddetin bütün dünyada en yaygın insan ihlali olduğu belirtilmekte...

Avrupa Konseyince Mayıs 2011'de imzaya açılan, ilk olarak Türkiye'nin imzaladığı ve Kasım 2011'de Parlamento tarafından onaylanan «İstanbul Sözleşmesi» 01.08.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.

İstanbul Sözleşmesi Kadına Yönelik Şiddeti 3 başlıkta tanımlamış:

“KADINA KARŞI ŞİDDET” kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır.

“AİLE İÇİ ŞİDDET” eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır.

“KADINLARA KARŞI TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET” bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak anlaşılacaktır.

KADINLARIN SAVAŞI

KADIN, KENT, SAVAS...

KADINA ŞİDDETE SON

«**İSTANBUL SÖZLEŞMESİ**» devletin yükümlülükleri, toplumsal cinsiyet- temel haklar-cinsiyet ve ayrımcılık konusunda hassas ve ciddi politikaların yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu politikaların derhal hayata geçirilmesi, kadınlara her türlü şiddete son verilmesi en büyük temennimizdir.

6284 sayılı «**AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN**» şiddete maruz kaldığımızda başvurabileceğimiz en önemli düzenlemelerden biridir.

Bu kanunun amacı şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerle ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu kanun kapsamında Kadın Haklarımız var. Bu hakların neler olduğunu hepimiz bilmeli ve etrafımıza yaymalıyız...

- Kendimize ve gerekiyorsa beraberimizdeki çocuklara, bulunduğumuz yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri (sığınma) isteme hakkımız var.
- Geçici Koruma talep etme hakkımız var.
- Şiddet uygulayanın evden uzaklaştırılmasını isteyebilir ve bize yaklaşmasının yasaklanmasını talep etme hakkımız var.
- Adresimizin gizlenmesini, kimlik ve diğer bilgilerimizin değiştirilmesi hakkımız var.
- Geçici maddi yardım, kreş imkanı, Geçici velayet ve tedbir nafakası talep edebiliriz. Genel sağlık sigortasından yararlanabilme hakkımız var.
- Oturduğumuz ev için aile konut şerhinin alınmasını talep etme hakkımız var.
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurmak ve tedavi olma hakkımız var.
- Ücretsiz psikolojik, mesleki, hukuki , sosyal bakımından rehberlik, danışmanlık ve yasal yardım yapılmasını talep etme hakkımız var.
- Ekonomik özgürlüğümüz için iş bulma, meslek edindirme kurslarını talep etme hakkımız var.

KISACASI

KADINLARIN ÖZGÜRLÜK HAKKI VAR

5

haber kutusu

DIYARBAKIR'DAN GÜZEL HABERLER..

Diyarbakır halkının ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin mücadelesi sonuç verdi.

Dicle Vadisi 'Rezerv Yapı Alanı' ilanı kararı iptal edildi.

Dicle Nehri üzerindeki HES'ler iptal edildi.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 6306 sayılı Afet Yasası kapsamında 23 Ağustos 2013'te aldığı kararla yaklaşık 1.109 hektarlık alanı rezerv yapı alanı olarak ilan etmişti. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, rezerv yapı alanı ilan ettiği alana yönelik alanın doğal ve ekolojik yapısını tehdit ve risk altına alacak doğa parkı adıyla kentsel fonksiyonlara sahip bir planlama çalışmasını başlatmıştır. Bakanlık tarafından, Diyarbakır kentinin yerel yönetimleri ile kamuoyundan bağımsız yürütülen bu planlama çalışmaları tepkilere neden oldu. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, bu kararın iptaline yönelik idari mahkemeye "Yürütmenin Durdurulması" talebiyle mahkemeye başvuruda bulunmuştu.

14 Kasım 2014 tarihinde Diyarbakır İl Toprak Koruma Kurulu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının rezerv yapı alanı olarak ilan ettiği alanı Tarımsal Niteliği Korunacak Alan dışına çıkarılmasını kararlaştırmıştı. Böylece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından alan yönelik hazırlanan plan kapsamında tarımsal alan dışında planlamanın önü açılmış oldu.

Bakanlık tarafından yürütülen bu planlama çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yürütülen Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Miras Alanı Alan Yönetim Planı Alan Yönetim Sınırı ile aynı alanı kapsamaktadır. Bu kapsamda Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının yürütmüş olduğu planlama çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen UNESCO Dünya Mirası'na adaylık sürecini risk ve tehdit altına alabilecek uygulamalardır.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan hukuki süreç ile 22 Ocak'ta Diyarbakır 1. Bölge İdare Mahkemesi Dicle Vadisi ve Hevsel Bahçeleri'nde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının aldığı 'Yapı Rezerv Alanı' kararı, mahkeme tarafından iptal edilmesi kararı alınmıştır. Kent kamuoyunun ve kent dinamiklerinin alana yönelik hassasiyetlerinin kazanılmış mücadelesidir.

Dicle Nehri üzerinde yapılması planlanan üç hidroelektrik santral (HES) projesinden birinin 17 Eylül 2014'te iptal edilmesinin ardından geriye kalan 2 HES projesi de iptal edildi.

Dicle-II Regülatörü ve HES projesine ilişkin olarak projenin alan yönetimi sınırları içinde olduğu, bunun da UNESCO sürecini ve bu kapsamda dünya mirası olarak sunulacak olan Hevsel Bahçelerini ve Dicle Vadisi'ni olumsuz etkileyeceği üzerine iptal edilmesinin ardından Dicle-I ve Dicle-III için de iptal kararı alındı. Dicle nehri üzerinde yapılacak bu HES'ler, doğal ve tarihi miras alanı üzerinde tahribat etkisi yaratacağından dolayı kamuoyunda büyük tepkiler oluşmuştu. Alınan bu iptal kararı kamuoyunun haklı tepkisinin sonucu kazanılmış bir mücadeledir.

röportaj

Yüksel Aslan Acer

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Kadın Politikaları Daire Başkanı

Belediye İdari Yapılanmasında Bir İlk: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Politikaları Daire Başkanlığı

yıldız tahtacı

şehir plancısı, diyarbakır büyükşehir belediyesi /
mardin artuklu üniversitesi yüksek lisans öğrencisi

Türkiye’de ilk defa Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından Kadın Politikaları Daire Başkanlığı kuruldu. Yerel yönetimlerde kadının farkındalığını ve temsiliyetini sağlayan bu yapılanma, kentlerin idaresinde kadının yerinin olması gerektiğinin meşru zeminini oluşturmuştur.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde başlatılan idari yapılanma bölgedeki diğer iki büyükşehir belediyesinde de (Mardin-Van) model olarak uygulanmaya geçilmiştir. Kürt siyasetinin temelini oluşturan kadın temsiliyeti, yine dünyada ve Türkiye’de ilk kez uygulanan eşbaşkanlık modeliyle kadının siyasette erkeğin yanında, eşit temsiliyete kavuşmasını sağlamıştır. Bu modelin yereldeki uygulama alanı olacak olan Kadın Politikaları Daire Başkanlığı kadının kentteki varlığını ortaya çıkaracaktır. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar, bölge belediyelerinde kadının görünür olması ve söz sahibi olması anlamında büyük ve tarihi bir adımdır.

Kadın Politikaları Daire Başkanlığı, yerel yönetimlerde kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel tüm çalışmalarını daire başkanlığı düzeyinde örgütleyip yürüteceklerini; bundan sonraki süreçte kadın sorunları konusunda çok daha güçlü araştırmalar yapan ve güçlü planlamalara giden birimler halinde örgütleneceklerini ifade etmektedir.

Kadınlar için özgür ve güvenli yaşam alanlarının oluşturulması için çalışmalarını daha kapsamlı hale getireceklerini vurgulayan Kadın Politikaları Daire Başkanı Yüksel Aslan Acer, bu birime bağlı çalışma alanlarını, hedeflerini ve faaliyetlerini aşağıda belirtmiştir:

Kadın Politikaları Daire Başkanlığının alt birimleri şu şekildedir:

- DİKASUM Şube Müdürlüğü
- Kadın Ekonomisi Güçlendirme Şube Müdürlüğü
- Kadın Ve Aile Şube Müdürlüğü
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü

Kadın Politikaları Daire Başkanlığının Amacı:

Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin geliştirilmesini sağlamak

Kadın Politikaları Daire Başkanlığının Hedefleri:

- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik kurumsal yapının oluşturulması ve güçlendirilmesi
- Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda toplumsal duyarlılık yaratılması
- Büyükşehir Belediyesinin sunduğu ve/veya sunacağı tüm hizmetlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme esasına uygunluğunun sağlanması
- Şehir planlaması ve yapı mimarisinde cinsiyete duyarlı yaklaşımların/politikaların benimsenmesinin sağlanması
- Şehir içi trafikte ve toplu ulaşım sisteminde kadınlara yönelik indirim uygulamalarıyla kadının toplumsal yaşama katılımının kolaylaştırılması
- Şehircilik hizmetlerinde kadın yararına düzenlemelerle örnek uygulamalar gerçekleştirerek kadının toplumsal yaşama katılımının geliştirilmesi
- Kadınlara ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımları ortadan kaldırmak, kadınları koruyucu uygulamalarda bulunmak
- Kadınlara ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımların ortadan kaldırılması
- Şiddete maruz kalmış, risk altındaki kadınların korunması; yeniden yaşama hazırlanmalarını kolaylaştırıcı özgür yaşam alanlarının geliştirilmesi
- Kadınları ekonomik, toplumsal, kültürel ve sağlık açısından güçlendirmek
- Kadınların toplumsal yaşama katılımını destekleyecek mekanların oluşturulması
- Kadınların istihdam kapasitelerini arttırmak ve kadınları iş hayatına hazırlamak amacıyla sürekli ve planlı eğitimler yapılması
- Kadınların eğitim yoluyla bireysel kapasitelerinin güçlendirilmesi
- Şehrin kültür-sanat dünyasında kadının görünürlüğünün artırılması
- Kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamdaki durumlarının tespiti, analizi ve çözüm önerilerinin yapılması (AR-GE)
- Kadınlara yönelik bilgilendirici ve önleyici sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması

Kadın Politikaları Daire Başkanlığının Faaliyetleri:

- Büyükşehir Belediyesi meclis üyelerine ve tüm çalışanlarına toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmesi
- Büyükşehir Belediye Meclisi Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu çalışmalarına aktif destek sunulması
- Kadın Erkek Eşitlik Birimi'nin kurulması
- Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyinin Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'nın Büyükşehir Belediye Meclisince onaylanması
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları ölçeğinde yerel eşitlik eylem planının hazırlanması, bu planın hazırlanması amacıyla ilçe belediyelerindeki ilgili müdürlük, birim ve komisyonlarla eşgüdümün sağlanması ve çalışmaların düzenlenmesi
- Büyükşehir Belediyesi istihdam politikasında kadın çalışanların sayısının arttırılmasına yönelik kota uygulanması ve bunun takibinin yapılması
- Belediye bünyesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Etki Değerlendirme Kurulu'nun oluşturulması
- Belediyedeki daire başkanlıkları ve müdürlük düzeyinde kadın yöneticilerin sayısının arttırılması
- Kadın Politikaları Koordinasyon Kurulu oluşturulması ve çalışma yönetmeliğinin hazırlanması
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında, broşür, afiş, kitap, bülten, sticker, spot film, spot ses kaydı, pankart gibi eğitim materyallerinin çok dilli olarak hazırlanıp kent geneline dağıtılması ve ilgili hizmetlerin tanıtımının yer alacağı web sayfasının hazırlanması
- Her yıl 25 kişiden oluşan 50 gruba toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmesi
- Çocuğu ihmal ve istismardan koruma ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifine uygun şekilde yetiştirme eği-

- timi kapsamında 100 kadına eğitici eğitiminin verilmesi, eğitici eğitimi alan her kadının her yıl en az 50 kadına bu eğitimi vermesi
- Çocuğu ihmal ve istismardan koruma ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifine uygun şekilde yetiştirme eğitimi kapsamında 100 kadına eğitici eğitiminin verilmesi, eğitici eğitimi alan her kadının her yıl en az 50 kadına bu eğitimi vermesi
  - Belediyenin tüm hizmet alanlarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme esasına uygunluğunun izlenmesi, veri tabanı oluşturulması ve raporlanması,
  - Geliştirilecek imar planlarının toplumsal cinsiyet eşitliği esasına uygun olarak hazırlanması
  - Yapı ruhsatı verilen binaların kadınların yaşamlarını kısıtlamayacak aksine kolaylaştıracak çözüm ve uygulamaların yaygınlaşması amacıyla ilçe belediyeleriyle koordineli çalışılması
  - Kentin değişik cadde ve bulvar ve parklarına kadın isimlerinin verilmesi
  - Şehir planlanması ve yapı mimarisinde kadın bakış açısının geliştirilmesi üzerine SPO ve MMO gibi ilgili STK'lar ve kadın örgütleri temelinde çalışma, toplantılar yapılarak raporlaştırılması ve konuyla ilgili düzenlemeler için girişimde bulunulması
  - Şehirin meydan, bulvar, cadde ve sokaklardaki kaldırım ve yaya geçiş yollarının kadınların toplumsal yaşama katılımını kolaylaştırıcı ve destekleyici olup olmadığının denetlenmesi
  - Şehirin cadde ve sokaklarında özellikle kadınların yaya olarak dolaşabilmelerini engelleyen, güvensizleştiren kaldırım işgallerinin denetlenmesi ve çözümlenmesi
  - Kadınların şehir hizmetlerinden daha yoğun şekilde yararlanabilmesi için mezarlık, spor kompleksleri gibi alanlara yönelik servis ya da indirimli otobüs uygulamalarının düzenlenmesi
  - Kadınların şehir içi toplu ulaşım hizmetlerinden daha yaygın yararlanabilmesi amacıyla özellikle mahallelerdeki durak noktalarının denetlenmesi, mümkünse artırılması
  - Şehirdeki park ve bahçeleri çevreleyen bu yönüyle de kadınların erişimini engelleyen parkların kadınlar başta olmak üzere tüm dezavantajlı grupların yararlanabileceği şekilde açık erişime sahip olmasının sağlanması
  - Şehirdeki yoğun ve yaygın kullanılan alanlardan başlayarak tüm alanlarda kadınların günün 24 saati güvenli şekilde dolaşabilmeleri için gerekli aydınlatma düzenlemesinin takibi, yetersiz sokak ve cadde aydınlatmaları için DEDAŞ nezdinde girişimlerde bulunulması
  - Kadınların sportif faaliyetlere katılımlarının desteklenmesi/kolaylaştırılması amacıyla mahallelere aydınlatmalı yürüyüş parkurlarının, spor aletlerinin yerleştirilmesi
  - Kadınların sportif faaliyetlere katılımlarının desteklenmesi/kolaylaştırılması amacıyla kentte kamu ve özel sektör üzerinden işletilen spor komplekslerinde, yüzme havuzlarında kadınlar için gün ya da saat uygulamalarının sağlanması, çocuk oyun-etüd mekanlarının eklenmesi hususlarında görüşmeler yapılması
  - Kentin çeşitli noktalarında kadınlara yönelik bebek bakımı, emzirme, wc ihtiyaçlarını karşılayacak küçük istasyonların yapılması
  - Danışmanlık hizmetlerinin çeşit ve niteliğinin artırılarak aile danışmanlığına başlanması
  - 8 Mart Dünya Kadın Günü etkinliklerinin nitelik ve çeşitliliğinin artırılarak düzenlenmesi
  - 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Dayanışma Günü için sergi, tiyatro, miting, seminer, yürüyüş, sinema gösterimi vb. etkinliklerin düzenlenmesi
  - Şiddete maruz kalan kadınlar için İlk Adım İstasyonu oluşturulması
  - Kadın Yaşam Merkezi'nin yapılması
  - Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik Acil Çağrı Merkezi uygulamasının çok dilli hizmet verecek şekilde başlatılması
  - Sığınak sonrası kadınların durumunu takip etmek amacıyla ilgili meslek elemanlarının yer alacağı izleme ve değerlendirme kurulunun oluşturulması
  - Kadına şiddet ve ayrımcı yaklaşımları ortadan kaldırmak için bilgilendirici ve farkındalık yaratan kampanyaların düzenlenmesi

- Kadın Danışma Merkezi olmayan ilçelerde bu merkezlerin açılması
- Kadın çalışmalarının mahalle statüsündeki köylere ulaştırılması amacıyla gezici ekipler oluşturulması
- Kentteki kalifiye işgücü ihtiyacını karşılama amaçlı açılan/açılacak mesleki eğitim kurslarının verilmesi
- Cinsiyetçi iş bölümü rollerini ve (ön)yargısını yıkacak farklı zanaat eğitimlerinin verilmesi
- Mesleki eğitim kurslarında başarılı olarak sertifika alan kursiyerlerin istihdamı için ilgili işkolunda faaliyet gösteren firmalar/şirketlerle iletişim kurulması ve kadınların kendi işyerlerini açabilmeleri hususunda danışmanlık desteğinin sunulması
- Semt pazarlarında ve belediyelerin ticari alanlarında kadın kotası uygulanması
- Ev ekstenli çalışan kadınların kooperatifleşmesi için danışmanlık hizmetleri ve sürekli eğitim çalışmalarının düzenlenerek istihdam olanaklarının artırılması
- Kadın işgücünün açığa çıkarılması, kadınların niteliksel potansiyellerinin güçlendirilmesi amacıyla Kadın İstihdamını Geliştirme Merkezi'nin (KİGEM) açılması
- Kadının üretim ilişkilerine ve ekonomik yaşama katılımını kolaylaştırıcı tedbirler alınması, yapılacak fizibilite çalışmasının sonucunda en az üç üretim kooperatifi kurulmasının sağlanması
- Kadın istihdamını destekleyen, işe alımda ve yükseltmede kadın çalışanlar lehine pozitif tutum belirleyen, kadınlar için kolaylaştırıcı hizmetler sunan, kadınlara yönelik çalışma ve faaliyetleri destekleyen işletmeleri desteklemeye ve yaygınlaştırmaya yönelik olarak "Mor Bayrak" uygulamasına geçilmesi
- Organize Sanayi Bölgeleri ile işbirliği protokolleri imzalanarak şiddet gören kadınların istihdamının sağlanması
- Mevsimlik işçi olarak çalışan kadın sayısının tespit edilmesi ve bu kadınların mevsimlik göçten kurtarılması için iş imkanlarının yaratılması
- Kadınların ürettiği ürünlerin kolay pazarlanması amacıyla kentin çeşitli merkezlerinde market, büfe ve stant gibi yerlerin oluşturulması
- I. ve II. kademe okuma-yazma kurslarının düzenlenmesi
- Açık ilköğretim ve lise uygulamalarına devam eden kadınlara Matematik, Türkçe ve İngilizce gibi temel derslerde kurslar düzenlenmesi
- Kadınlara yönelik üniversiteye hazırlık kursları düzenlenmesi
- Kültür-sanat kurs ve atölyelerinin açılması
- Kadın Sanat Festivali'nin yapılması
- Kadın sanatçıların ve/veya kadınlara yönelik sanatsal çalışmaların desteklenmesi
- Her yıl Eylül ayında Kadın Amed Forumu'nun düzenlenmesi
- Saha araştırmalarının yapılması
- Şehir merkezindeki mahalleler ve ilçelerdeki kadınların örgütlenmesinin desteklenmesi
- Kadınlara tartışma toplantıları, forum tiyatroları düzenlenerek kadınların kendi sorunlarını birbirleriyle paylaşabilmeleri için platform oluşturulması
- Bilgilendirici ve önleyici sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması için kitapçık, broşür, spot ses kaydı, spot görüntüleri üretilerek bunların kitle iletişim araçları aracılığıyla yaygınlaştırılması
- Bilgilendirici ve önleyici sağlık hizmetlerinin sunulması
- Hijyen kitleri vb materyallerle hijyen eğitiminin verilmesi
- Kadınlara yönelik temel sağlık bilgisi, bulaşıcı hastalıklar, aile planlaması vb. eğitimler verilmesi
- Kadınların yoğun olarak çalıştığı ev işçiliği, tekstil vb işlerde görülen meslek hastalıklarıyla ilgili bilgilendirme yapılması

kampanya

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI DİYARBAKIR ŞUBESİ

TMMOB Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu, IŞİD'in saldırılarından kaçan Şengal ve Kobanê halkları için yardım kampanyası başlattı. TMMOB Yönetim Kurulu da, TMMOB Diyarbakır İKK'nin "Kış Kapıda, Şengal ve Kobanê Dışarda! Konteyner Kente Destek Ol!" kampanyası talebinin uygun bularak kampanyaya destek konusunda odalara çağrı yaptı. TMMOB İl Koordinasyon Kurulu'nun yaptığı yazılı açıklamada, IŞİD'in saldırıları sonucunda Şengal ve Rojava'dan yüzbinlerce kişinin yerini yurdunu terk etmek zorunda kaldığı belirtildi.

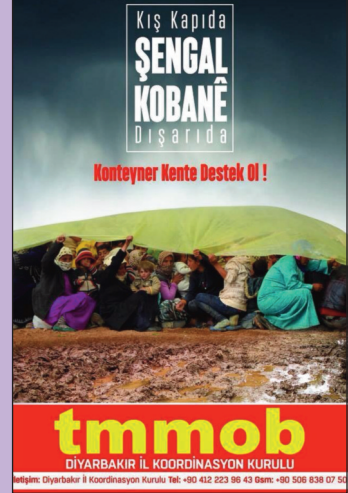
TMMOB Diyarbakır İKK Koordinasyon Kurulu tarafından, "IŞİD'in söz konusu bölgelerde sivillere yönelik saldırısı üzerine yüzbinlerce Êzidi'nin Şengal Dağı'na sığındığı, 20 bini aşkın Êzidi'nin ise günlerce aç-susuz bir şekilde yürüyerek Şırnak, Mardin, Batman, Viranşehir ve Diyarbakır'a geldiğinin ifade edildiği açıklamada, "Binlerce insan ağustos ayından bu yana belediyelerin, sivil toplum örgütlerinin ve bölge halkının yardımlarıyla yeni yaşam alanlarında hayata tutunmaya çalışmaktadır. Devletin hiçbir desteği olmadan 20 bini aşkın Êzidin tüm ihtiyaçları yerel inisiyatiflerce karşılanmaya çalışılırken, IŞİD saldırıları nedeniyle Kobanê'den gelen yeni 200 bin kişilik göç dalgası taleplerin ve ihtiyaçların karşılanması noktasında yetersizlik yaşanmasına yol açmıştır. Çadırlarda yaşayan Êzidilerin yanı sıra, Kobanê'den IŞİD saldırıları nedeniyle kaçarak derme çatma yapılara, sağlıksız barakalara yerleşen ve kendi kaderleriyle baş başa bırakılan bu insanlara kış gelmeden yardım elini uzatmamız insani ve vicdani bir sorumluluktur." çağrısı yapıldı

TMMOB Diyarbakır İKK Koordinasyon Kurulu olanaklarımız doğrultusunda tüm bağlı odalarımız, şubelerimiz ve temsilciliklerimiz aracılığıyla "Kış kapıda Şengal ve Kobanê dışarda" kampanyası kapsamında 83 adet konteynerin parasını toplamış, konteynırlar Urfa'nın Suruç İlçesinde belediyenin ve Kobane kriz koordinasyon kurulunun belirlediği kamp alanlarında savaş mağduru aileler yerleştirilmiştir. TMMOB Diyarbakır İKK Koordinasyon Kurulunun yaptığı bu kampanyaya destek veren TMMOB üyelerimize yardımlarından dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Yardım elini uzatmamız insani ve vicdani bir sorumluluktur...

**TMMOB
Diyarbakır İKK Koordinasyon Kurulu**

TMMOB DİYARBAKIR (AMED) İL KOORDİNASYON KURULU KOBANİ ZİYARETİ VE KOBANİ İNŞAASI İÇİN ÖN İNCELEME RAPORU

Bilimi ve tekniği esas alan, kentlerin kimliğini özümseyerek, meslek alanlarına yönelik her türlü yardımlaşma ve dayanışma duygusuyla hareket eden, halkın/halkların sorunlarının meslek/meslektaş sorunlarından ayrılmayacağı ve kamusal sorumluluk gerçeğiyle hareket eden TMMOB Diyarbakır İKK bileşenlerinin oluşturduğu 12 kişilik heyet, Suruç Kaymakamlığı'nın özel izniyle 11 Şubat 2015 tarihinde Kobani'yi ziyaret etmiştir.

Heyet, Mürşitpınar Sınır Kapısı'ndan Kobani'ye giriş yapmış, sınırda Kobani Kanton yönetimi görevlilerince karşılanmıştır. Heyetin teknik inceleme çalışmalarına; Kanton yönetiminden bir avukat başkanlığında, Kobanili bir Makina Mühendisi, bir İnşaat Mühendisi ve bir İletişim Mühendisi eşlik etmiştir. Teknik inceleme Kanton yönetimi tarafından belirlenen güvenli alanlarda yapılmıştır.

Bu rapor, DAİŞ'in yaptığı saldırı, işgal ve katliamın meydana getirdiği yıkımları, talanı ve yeniden inşa sürecini yerinde incelemek amacıyla yapılan ziyaretin ardından hazırlanan Kobani ön inceleme raporudur.

KENTİN GENEL DURUMU:

Kobani kentinin 4 yıl önceki nüfusu yaklaşık 34.000 kişidir. Suriye iç savaşı başladıktan ve kanton yönetimi, demokratik özerk yönetimini ilan ettikten sonra kent nüfusu yaklaşık olarak 120.000 kişiye ulaşmış olduğu belirtilmiştir. DAİŞ saldırılarından önce Suriye'nin en güvenli bölgesi olmasından dolayı; kentin bu denli göç aldığı belirtilmiştir. Kanton yönetiminden alınan bilgiye göre kentin imar planının bulunduğu belirtilmiştir.

Yaptığımız tespitte;

- Krokide kırmızı ile gösterilen; yaklaşık 4.5 km uzunluğundaki güzergah üzerinden inceleme yapılmıştır.
- Kobani kent merkezi krokide mavi hat ile gösterilen yerleşim alanı yaklaşık olarak 871 ha'dır.
- Kuzeydoğu ve doğu bölgesinde krokide yeşil ile gösterilen; ağır hasarlı binaların bulunduğu alan yaklaşık olarak 456 ha'dır.
- Kobani batı bölgesinde bulunan sarı hat ile gösterilen, yapıların az ve orta hasarlı olduğu alan yaklaşık 239 ha'dır.

Kentin hızlı yapılaşması, nüfus artışına paralel olarak artmıştır. Yapıların büyük çoğunluğunun zemin, Z+1, Z+2 olarak yapıldığı gözlenmiştir. Kobani ve çevresinin 4. derece deprem bölgesi olması nedeniyle binaların gayet narin kesitlerle inşa edilmiş olduğu gözlenmiştir. Yapılarda mühendislik hizmetinin oldukça zayıf olduğu tespit edilmiştir.

DAİŞ saldırısından sonra kentteki yapı stoğunun yaklaşık %80'i yıkılmış ve yakılmış olduğu tespit edilmiştir. Ağır hasar gören bu yapıların tekrar onarılması veya bu haliyle yerleşime açılmasının ekonomik olmadığı tespit edilmiştir. Savaşın ağır izlerin taşındığı bazı alanlar açık hava müzesi olarak planlanabilir.

Kentteki savaşın yapılardaki etkisi iki aşamalı olarak tespit edilmiş olup, aşağıda belirtilmiştir.

1. DAİŞ saldırılarında yıkılan, yakılan ve tahrip edilen alanlar;
2. Koalisyon güçlerinin hava saldırıları sonucu yıkılan, tahrip olan alanlar.

Kentin kuzeyi Türkiye sınırı olup, Kobanê'nin tek güvenli kapısının Mürşitpınar sınır kapısı olduğu görülmektedir. Bu kapı referans alındığında; kuzeydoğu, doğu ve güney cephelerine uzanan alanlarda yapılaşmanın % 80' inin enkaz halinde olduğu tespit edilmiştir. Savaş ile birlikte kentin bütün altyapı hizmetleri (yol, su, kanalizasyon, enerji) vb. tahrip olduğu belirtilmiştir. Kentin batı bölgesindeki yapıların %20' si tahrip olmasına rağmen, onarılabilir durumda olduğu gözlemlenmiştir. Kentte savaş esnasında 5000 kişinin olduğu, şu an yaklaşık 10.000 kişinin yaşadığı ve geri dönüşlerin devam ettiği Kanton yönetimince belirtilmiştir. Ayrıca geri dönen nüfus için çadır kentlerin yapılmasının planlandığı Kanton yönetiminin ifade edilmiştir.

KENTİN GENEL SORUNLARI;

1. Enerji Sorunu: Kentin elektrik enerjisi daha önce Suriye'deki bir hidroelektrik santralinden (HES) alınmakta olup, Suriye'deki iç savaşın başlamasından sonra enerji nakil hatlarının, merkezi hükümet tarafından kesildiği ve bu santralden enerji verilmediği belirtilmiştir. Mevcut HES'in halen DAİŞ kontrolünde olduğu ve enerji kesintisinin devam ettiği belirtilmiştir. Enerji ihtiyacının; jeneratörlerden karşılandığı ve elektriğin ise kullanıcıya kısıtlı bir şekilde verildiği belirtilmiştir. Bu sorunların öncelikle çözüme kavuşması yaşamsal önem taşımaktadır.

İhtiyaç duyulan elektrik enerjisi temini acilen Türkiye 'den (Suruç) sağlanmalıdır. Bu sorunun siyasi olarak aşılması durumunda; teknik olarak hiçbir zorluğu ve yüksek maliyeti olmayacaktır. Bunun yanında yeniden inşa sürecinde enerjinin sürdürülebilirliği açısından; rüzgar, güneş ve fosil yakıtlı enerji üretiminin hayata geçirilmesi için, kentin bu konudaki kaynakları için teknik çalışmalar yapılmalıdır. Petrol rafinerilerinin imha olması nedeniyle; rafinerinin yeniden onarılması için teknik çalışma yapılması gerekmektedir. Enerji sorununun çözümü; diğer bütün altyapı sorunlarının eklenmesi oluşturmaktadır.

2. Su Sorunu: Fırat nehri kıyısındaki akiferlerden (kuyulardan) pompaj ve terfi sistemiyle alınan su membada Suriye hükümeti tarafından kesildiği, Kanton yönetiminin suyu kendi olanaklarıyla başka alanlardan temin ettiği, DAİŞ saldırısı sırasında su kuyularının tahrip olması nedeniyle ciddi bir su sıkıntısı olduğu tarafımıza iletilmiştir. Yeniden su temini için, çöken/ tahrip edilen su kuyularının tekrar açılması gerekmektedir. Yapılan incelemede arazi yapısı ve yeraltı su seviyesinin kuyu açılmasına müsait olduğu tespiti yapılmıştır. Bir teknik heyetin etüt çalışması yaparak, yeni kuyuların hayata geçirilmesi anlamında acilen çalışmalar yapılmalıdır.

3. Gıda Sorunu: Kantondaki hakim üretimin; kuru tarım üretimi olduğu ancak savaşla birlikte hiçbir üretimin yapılmadığı, daha önce stok edilen buğday silolarının bir kısmının DAİŞ tarafından yağmalandığı belirtilmiştir. Ekmeklik un yardımlarla temin edilmekte olup, halihazırda günlük 20 ton un girişi olduğu, geri dönüşlerin olması durumunda günlük ortalama 70 ton una ihtiyaç duyulacağı belirtilmiştir. Ekmek yapımı için bir ekmek fırını faal bir şekilde çalıştırılmakta ve temel gıda temini sadece bu fırından yapılmaktadır. Temel gıda maddeleri için Mürşitpınar sınır kapısının açık tutulması gerekmektedir.

4. Tarım Sorunu: Tarımsal üretimin yapılabilmesi için gerekli olan tüm enerji ve tarım makinaların tahrip olmuştur. Yaşanan göçle beraber tarımsal faaliyet tamamen durmuş, hayvancılık yapılamaz duruma gelmiştir.

Kobani Kantonu hayvancılık ve tarımsal üretime uygun koşullar yaratılması durumunda yoğunlukla kuru tarım, Fırat nehrinin yakınlarındaki bölgelerde ise sulu tarım yapılabilecek verimli topraklar mevcuttur. Yakıt, makine ekipman, tohum, gübre gibi materyallere ihtiyaç vardır. Kobani Kantonunun toparlanması ve kalkınması için, tarım ve hayvancılık projeleri yapılması, bununla beraber projelerin desteklenmesi gerekmektedir.

5. Sağlık Sorunu: Savaş sırasında kentte bulunan hastanelerin tamamen kullanılamaz hale geldiği, geçici sağlık hizmetlerinin uygun olmayan bir mekanda verildiği tespit edilmiştir. Kanton yönetiminin bir hastane yapılması için uluslararası yardım fonlarından talepte bulunduğu, görüşmelerin devam ettiği tarafımıza iletilmiştir. Kentte acilen bir hastaneye ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Yaz sıcaklarından önce gerekli sterilizasyon çalışmalarının yapılması acilen başlatılmalıdır.

Kobani' nin **YENİDEN İNŞA SÜRECİ** çalışmasında öncelikle;

- İnsani yardımların ve Kobani'nin yeniden inşası için gerekli olan ihtiyaçların sağlanması için Mürşitpınar Sınır Kapısı'nın (resmi) yardım koridoru olarak açılması gerekir.
- DAİŞ çetelerinin kaçarken alanda bıraktıkları füze, havan, mayın gibi patlamamış patlayıcı vb. maddelerin temizlenmesi gerekmekte olup, bu işlem için gerekli uzman ekiplere ihtiyaç duyulmaktadır
- Savaşın Kobani'de yaratmış olduğu hasarın genel düzeyi ve yapılarıdaki hasar tespiti yapılmalı, -Kobani, Uluslararası Afet Alanı ilan edilmesi gerekir. Ciddi bir enkaz sorunu olup, enkazın kaldırılması için uluslararası iskan ve mülteci kuruluşlarına acil yardım çağrısı yapılması gerekmektedir. İşin ekolojik boyutuna dikkat çekilmelidir.
- Geri dönüşlerin örgütlenmesinde ve yeniden inşa sürecinde "NEOLİBERALİZM" politikaları değil, mekan, kimlik ve ekolojik kentte yaşayan insanların özgür iradesi ve öz yönetimiyle gerçekleştirilmelidir.
- Enkaz kaldırma işleminden önce kent merkezine ait yerleşim alanının havadan fotoğraflarının çekilmesi ve hasar tespit çalışmalarında kullanılması gerekmektedir.
- Kent merkezinin alt yapısına ait haritaların varsa temini yok ise yeniden hazırlanması gerekmektedir.
- Kentin şu anki halinin, her sokağının veya önemli yerlerinin fotoğraflanarak, geleceğe bellek oluşturulması açısından bir veri olarak saklanmalı ve yeniden inşa sürecinde bunun yerinde sergilenmesi önerilmektedir.

Kobanê' nin özgürleşmesinde önemli rol alan kadın özgürlük savaşçılarının direnişleri adına kent merkezine sembol bir anıtın yapılması önerilmektedir.

TMMOB

Diyarbakır (Amed) İl Koordinasyon Kurulu

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

nursun k. akıncı

iyte-odtü şbp '05-'09 / şpo izmir şubesi yönetim kurulu üyesi /
deii kadın çalışmaları abd öğrenci izmir

“Kadınlara Yönelik Şiddet ve Hane İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” Avrupa Konseyi'nin dönem başkanı olan Türkiye'de, **11 Mayıs 2011**'de gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantısında imzaya açılmıştır. Toplantı İstanbul'da gerçekleştiği için kısaca **İstanbul Sözleşmesi** diye anılan bu sözleşme; kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik olarak atılan adımlar arasında Avrupa ülkeleri için bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Avrupa Konseyi üyeleri dışındaki ülkelerin de imzasına ve onayına açılmış olan Sözleşme, 10. ülkenin belgeyi onaylaması sonucunda ancak **1 Ağustos 2014** tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmenin kadına yönelik şiddetle mücadele serüveninde önemi; uluslararası hukukta yaptırım gücü olmasının yanı sıra içerdiği geniş kapsamlı tanımlarda ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda öngördüğü bütünsel yaklaşımdadır. Sözleşmede aynı zamanda kadına karşı şiddetin toplumdaki kadın ve erkek eşitsizliğinden kaynaklandığı vurgulanmakta ve şiddetin eşitliğin sağlanması ile önenebileceğine dikkat çekilmektedir.

Sözleşmede **kadına yönelik şiddet, hane içi şiddet, toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet** kapsamlı bir şekilde tanımlanmış ve sözleşmede geçen “kadın” ifadesinin 18 yaşından küçük tüm kadınları ve kız çocuklarını da kapsadığı vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra sözleşmenin öngördüğü bütünsel yaklaşım **önleme, koruma, cezalandırma ve politika yapma** şeklinde tanımlanmıştır. Sözleşmenin “Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı” başlıklı 4. maddesi ile **cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği** ayrımcılığı yasaklamayacağı da net bir şekilde belirtilmektedir.

Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni imzalamasının hemen ardından TBMM'nin onayıyla **24 Kasım 2011** tarihinde **6251 Sayılı Kanun** ile sözleşmeyi iç hukukunun bir parçası haline getirmiştir. Ardından **8 Mart 2012** tarihinde **6284 no'lu Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'u** TBMM'den geçirmiştir. Böylelikle Türkiye, sözleşmeyi imzalayan ve sonrasında onu parlamentosunda onaylayan ilk ülke olmuştur.

Anayasa'nın 90. Maddesi'ne göre; milletlerarası andlaşma hükümleri kanun hükümlerinin üstünde kabul edilmektedir. Yani sözleşme ile kanun arasında bir uyumsuzluk söz konusu olduğunda anayasanın bu ilgili maddesi gereği temyiz yolu açıktır. Sözleşme çıkış amacı ve sahip olduğu bakış gereği ülkeler tarafından sözleşmeye uygun iç hukuki düzenlemeler yapılana dek kullanılacak bir belge niteliğindedir. Türkiye'de iç hukuki düzenleme yapılmış, 6284 Sayılı Kanun İstanbul Sözleşmesi esas alınarak hazırlanmıştır ancak yine de sözleşme kanundan daha kapsamlı durumdadır. Bu sebeple de kullanımı gerekli bir belge olma özelliğini sürdürmektedir. 6284 Sayılı Kanun Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda hukuki alandaki en önemli kazanımlardan biri olmuştur ancak sözleşmeye nazaran daha dar bir kapsama sahip olması sebebiyle eleştirilmektedir. Kapsamının yanı sıra kanunda bazı kavramlara özellikle yer verilmemiş olduğu, bazı sözcüklerin ise Türkçe'ye çevrilirken özellikle değiştirildiği dikkat çekmiştir.

6284 Sayılı Kanun'da yer almayan ancak sözleşmenin özellikle vurgu yaptığı en önemli kavramlardan biri **toplumsal cinsiyettir**. 6284 Sayılı Kanun'da toplumsal cinsiyet tanımına ve ifadesine hiç yer verilmemiştir. Kanunun cinsiyetler arası eşitsizliğin giderilmesine yönelik yapılan düzenlemeler konusunda oldukça zayıf kaldığı daha çok şiddete maruz kalmış kadınlara yönelik koruma ve tedbir kararları üzerine odaklandığı görülmektedir.

6284 Sayılı Kanun'da dikkat çeken bir diğer vurgu da **“aile”**ye yapılan vurgu olmuştur. Sözleşmenin hem başlığında hem içeriğinde yer alan **“hane içi şiddet”** vurgusu yerini, 6284 Sayılı Kanun'da **“aile içi şiddet”** vurgusuna bırakmıştır. Toplumsal cinsiyetin kapsam dışında bırakılması, kadının bir birey olarak değil de ailenin bir parçası olarak görülmesi, LGBTT bireylerin görmezden gelinmesi ve şiddetle mücadelede toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi gerekliliğinin yeteri kadar önemsenmemesi kanunun kadına yönelik şiddetle mücadelede başarılı olma ihtimalini düşürmektedir.

Ülkemizde sadece kanunlarda yer alan eksiklikler değil, var olan kanun hükümlerinin uygulanması konusunda yaşanan aksaklıklar da sorun yaratmaktadır. **Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**'un yürürlüğe girmiş olması, kadınları şiddetten korumak ve şiddet uygulayan kişileri engellemek adına önemli olanaklar sağlamakla birlikte ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerini durdurmamıştır. Bunun yanı sıra yargı; şiddet uygulayan erkeğin lehine yanlı kararlar almaya, orantısız cezalar vermeye devam etmektedir. Kadınlar kanun hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşamamakta, polis, savcı, hâkim gibi karar alıcı ve uygulayıcılar metinde geçen tüm tedbirleri uygulamak konusunda keyfi davranmaktadırlar. Erkek şiddeti, karar alıcı ve uygulayıcı tüm aktörler tarafından bir toplumsal sorun olarak görülmediği müddetçe kadına yönelik şiddetle mücadele tam anlamıyla bir mücadele olamayacaktır. Bu sebeplerle kanunların ve onun dayanağı olan uluslararası sözleşmelerin tüm ilgili kurumlar ve sivil toplum tarafından iyi bilinmesi ve takip edilmesi gerekmektedir. Siyasi iradeyi; kadına yönelik her türlü şiddete karşı var olan yasal düzenlemeleri uygulamaya, ihtiyaç duyulan yeni yasal düzenlemeleri yapmaya, kadın cinayetlerine karşı özel önlemler almaya, politikalar geliştirmeye ve bu politikaları izleme mekanizmalarını kurmaya yeniden ve yeniden davet etmek yerinde olacaktır.

PRENSES LEYLA BEDİRHAN*

yıldız tahtacı

şehir plancısı, diyarbakır büyükşehir belediyesi
mardin artuklu üniversitesi yüksek lisans öğrencisi

“Dansım ve rüyalarım Doğu’ya ait”
Leyla Bedirhan (Leila Bederkhan)

Leyla, Mezabotamy’a’nın Aryan soyuna mensup, yüzyıllarca bağımsız ya da özerk bir yapıda hüküm sürmüş Cizre-Botan Beyliğinin son Beyi (Miri) Bedirhan’ın torunu Abdürrezak’ın kızı olan bir Kürt prensesiydi.

Leyla Bedirhan Almanya, Avusturya ve İsviçre’de bale eğitimi gördükten sonra 1925 yılından itibaren sahneye çıkmış ilk Kürt kadını olmasının yanı sıra bu yanıyla Ortadoğu’da da bir ilkti. O ana kadar Bedirhan ailesinin ve Kürt diasporasının geleneksel tüm tabularını yerle bir etmiştir. Bu büyük sanat darbesi o kadar çok tepki görmüştür ki o dönem amcazadeleri olan aynı zamanda Paris’te yaşayan Kamuran Ali Bedirhan ile Celadet Ali Bedirhan tarafından da görmezden gelinmiştir. Oysa ki Kürt tarihinde ve dilinde devrim yapmış bu iki kardeş (Kamuran-Celadet) 1932 yılında Latin alfabesiyle ile Hawar* adında Kürtçe dergi çıkarmıştır. Bu derginin ekinde de Ronahî adında magazinsel tarzda, dünyada yaşanan tarihi olayları yazıyorlardı. Aynı günlerde Avrupa basınında sürekli gündemde olan Leyla’yı ve dansını görmezden gelmişlerdi. Bedirhan ailesi, dansı seçen Leyla’yı ve dolayısıyla annesi Henriette Hornik’yi yalnız bırakmıştır. Ancak Leyla, hayallerini, rüyalarını ve iç dünyasındaki prenses Leyla’yı yaşattırmak için daha bir azimle dans etmiştir.

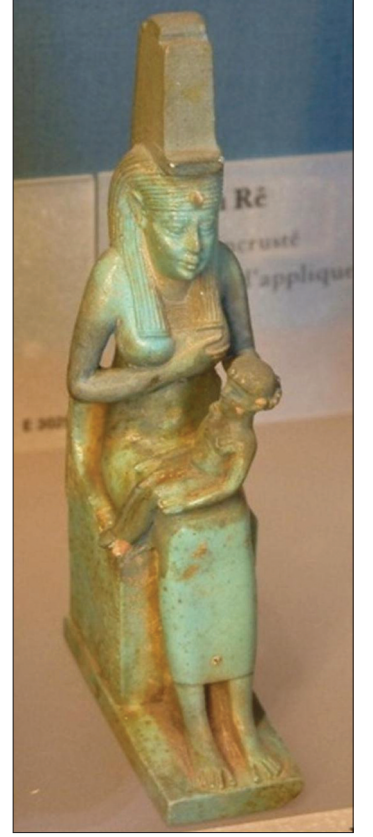
Babasının tutuklanmasından sonra annesiyle birlikte Mısır’a yerleştirilen Leyla; Mısır’ın kutsal tapınaklarının gizemli danslarını çocukluğunda belleğine işledi. Bu etkileşimi şu şekilde ifade ediyor: **‘kuşkusuz Mısır binlerce yıl şimdi olduğu gibi önemli bir dans merkezi, dünyanın bildiği en etkileyici dans okuluydu’**. Mısır’da yaşadığı dönemde gizemli ve egzotik Mısır Tapınakları, renkli ve kokulu saray sahneleri, piramitler ve üzerindeki gizemli hiyeroglifleri belleğine saklamış, babasının anlattığı Kürt kültüründeki stranlarla (Kürtçe türküler) masallarla ve govendlerle birleştirerek; Asur, Mısır ve Kürt dans stillerinden oluşturduğu özgün/modern bir dans programını yaratmıştır.

Avrupalı yazarların ve sanatçıların düşlerini kamçılayan Doğuyu keşfetme dönemleriydi. 19. yy ikinci yarısında Doğunun etnik ve egzotik kültürleri, Batının ilgi odağıydı. Batı, 1900’lerde oryantalist romantizmin ürünü bir Doğu büyüsunün ve düşsel bir Doğu imgesinin izini sürüyordu. Tam da Batının bu arayışında vücut bulmuştu Leyla; doğulu bir Kürt prensesi Doğunun gizemini Batıya sunuyor. Paris’in ışıltılı, reklı ışıklı sahne saraylarında düşlerinde yaşattığı doğulu prenses Leyla’yı yaşıyor. Düşlerini bedenine yansıtarak, tanrılara, efsanevi kraliçelere-prenseslere öykünerek kendi boşluğuna düşüyordu. Leyla sahnede adeta tanrıçalar diyarında geziniyordu.

* Y. Lisans Araştırması / Aralık-2014

Leyla Bedirhan Hiyeroglif Dansında

Leyla mısır tanrıçalarına öykünürken (solda)
Bir Firavun İsis'e adaklar sunarken (ortada)
Tanrıça İsis, Horus'u Emziriyor (Louvre) (sağda)

Leyla Bedirhan, Mısır'ın dans için bir başlangıç ve bir ekol olduğunu düşünmekte; tanrıların, tanrıçaların dans ettiği Mısır efsanelerinden etkilenerek onlara öykünmekteydi. Tanrıça İsis'i sahnelerken adete onun bedenine ruhunu sığdırıncasına ona öykünüyor, büyük bir gizle İsis'le kendi arasında bir bağlantı kuruyordu. Doğunun ve batının karışımı kökeninin oluşumu bedeninin, bunun için biçilmiş bir kaftan olduğunu biliyordu Leyla...

Leyla içindeki birikmiş kültürü beden diline aktarırken yüzünden sonra en çok ellerini kullanıyordu. Leyla'nın başarıyla sergilediği koreografisi Serpent Dansı; kolları durmaksızın kıvranan iki yılanı andırıyordu.

Leyla, batıda çağdaşları olan sanatçıları takip ediyor ve onlardan etkileniyor, sanatını geliştirmek için sürekli okuyup araştırıyor, uzak doğuya ve doğuya gezilere çıkıyordu. Aynı dönemde yaşamış ünlü dansçı Isadora Duncan gibi Nietzsche'nin, Tragedyaların Doğuşu yapıtından etkilendi. Sürekli takip ettiği Isadora, Yunan giysileriyle, Yunan yontularını çağrıştıran danslar oluşturuyordu. Leyla da Isadora Duncan gibi müze gezen, okuyan ve araştıran bir dansçıydı. İskisi de Nietzsche'nin Zerdüşt Böyle Buyurdu yapıtındaki '**Ancak dans etmesini bilen bir tanrıya inanırım**' sözünden etkilendi. Leyla da Isadora gibi mitolojik tanrıçalardan ve efsanelerden kendine özgü modern bir dans sitili ortaya çıkardı. Bu sitile soylu baba kültürünü ekleyerek kendi özgün koreografisini yarattı.

'Sürgünler ve göçmenler, efsanelerle, geride bıraktıklarıyla yaşar'derler. Leyla da babasından dinlediği efsaneleri, ezgileri, masalları ve kendi soylu geçmişi Kürt folkloruyla birleştirerek Dilan gibi özgün bir tema ortaya çıkarttı. Dilan'ı oynarken güneşi newroz ateşine çağırıyor. Botan Halkının destanı Mem u Zin'ni Dicle'nin kenarındaki dedesi Bedirhan Bey'in oturduğu Burca Belek Kalesine getiriyor, babasının halkının bağımsızlığı için verdiği bedenini bedeninde bütünleştiriyordu. Kendisi gibi Kürt kökenli olan Ezidiler'in Kutsal Ateş inancına inen geleneksel şölenlerinde halaya (Govende) duran kızları sahnede temsil ediyordu. Leyla, Dilan'ı oynarken kendine öyküleniyor, yaşayamadığı soylu hayatı sahnede bütün bedeniyle temsil ediyordu. "İşte ben Aryan soyunun, soylu prensesi karşınızdayım bütün gizemimle..." Dans eden mitolojik tanrıçalardan biri olduğunu haykırıncasına Batının hayalindeki Doğu efsanelerini bedeninde şekillendirdi. Doğuyu aramanıza gerek yok doğunun ta kendisiyim der gibi...

Leyla, Doğunun gizemini sahneye taşıyan gizemli prenses Batıyı cezbedi, kendine hayran bıraktı. Doğuyu keşfetmek Leyla'yı izlemekten geçiyordu. Leyla, 1926'dan 1946'lara kadar Batının basınında, yazarların kaleminde bir Doğu masalı...

Avrupa ve Amerika'da yankılanan başarılı danslarıyla büyük beğeni toplayan Leyla Saba Melikesi Belkis Balesinde başrolü oynamak için Milano'nun La Scala Yönetiminden çağrı aldı. 1932 de yılında Leyla'nın Belkis, David Lichine'in Süleyman rolünü oynadığı Saba Melikesi Balesi hakkında İtalyan ve Amerikan basınında birçok yazı yayınlanmıştır.

New York Times Sunday da Raymond Hall 13.03.1932 tarihli, yazısında : '**Leyla Bedirhan'ın Yedi Peçe Dansıyla kendi Doğusuna gönderme yapıyor. Kölelerin yardımıyla kumaşlar teker teker sıyrılıyor Belkis'in teninden; kralın önünde tüm çıplak güzelliğiyle kalıyor. Batılı efendi erkek, Batılı gözlerin basmakalıplaştırıp tek renge indirmediği erişilmez, gizemli Doğulu kadın**'. Yazar, peçenin kendini ele vermeyen gizi görme isteği uyandırdığını Doğu kültüründe günahla bağlantılı, kadının peçelenmesi gereken yüzünü/bedenini görmenin tehlikesine gönderme yapıyor.

Leyla Bedirhan, Belkis Balesiyle Batının düşlediği Doğuyu, yine Doğuyla tatmin etti. Bunu yaparken kendi düşlelerinde de yaşattığı Leyla'yı da tatmin etti. Sanatının doruklarını yaşadığı Belkis Balesiyle Batının ve Amerika'nın sürekli gündeminde oldu. Leyla'nın bu sanat devrimi, Bedirhan ailesinin de takibindedir. Leyla'nın annesi Henriette Bedirhan bir aile dostuna yazdığı mektupta Leyla'nın amcazadesi Süreyya Bedirhan'ın kutlamalarından duyduğu mutluluk ve gururdan bahsediyor.

Leyla, sanatıyla Doğuyu yaşamış ve Doğuyu yansıtmıştır. Doğunun gizemli dünyasının kapılarını batıya açmıştır. Doğu ve Bedirhan'lar onu görmezden gelsin. Leyla, Kürt erkeklerin yapamadığını, Kürt halkını temsil etmiştir dansıyla; '**Dansım ve rüyalarım doğuya ait; kendim Parisli modern kadını**'. derken kendi düşlelerinde tasarladığı Prensess Leyla'yı, canlandırdığı tanrıçaları, kraliçeleri sahnelerde yaşıyordu.

Kaynakça

Safiye, Leyla, Leyla Bir Kürt Prensesinin Öyküsü, Avesta Yayınları, İstanbul, 2004

Cuni, Hasan, Abdurrezzak Bedirhan Otobiyografya, Peri Yayınları, İstanbul, 2004

Lane-Poole, Stanley, Selahaddin, Avesta Yayınları, İstanbul, 2012

Reş, Konê, Bajarê Cizîra Botan û Hunera Mir Bedirxan, Azad Yayınları, İstanbul, 2013

Kutschera, Chris, Kürt Ulusal Hareketi, Avesta Yayınları, 2001

Tori, Bir Kürt Düşüncesi Yezidiler Ve Yezidilik, Berfin Yayınları, 2000

Erişim: kasım 2014 , <http://www.istanbulkadınmuzesi.org/#>

Özgecan' a şeytan bile üzülür • 25 şubat 2015/ İzmir

memnune bahçıvan deü ş.p. '89 / serbest şehir plancısı / izmir

O güzel yüzü ve yürekten gülüşüyle ölü bir kadın içimize dokunabildi nihayet. Hepimizi o derin gaflet uykumuzdan uyandırdı sanki.

Özgecan' dan önce ve sonra olarak bir milada dönüşebilecek mi bu ölüm? Yoksa bu düzenin biz kadınları nesneleştirip öldürürken, erkeklerden de birer katil ve tecavüzcü yarattığını görmezden gelmeye devam mı edeceğiz?

Bu kez üzülmekten öteye geçip mesela katilin yalnızca pis suratlı o dolmuşçu olmadığını, katil ve tecavüzcü değilsek bile katil ve zalimlere yardım ve yataklıktan suçlu olabileceğimiz üstüne düşündük mü acaba!

Ve bu katillerin bize hiç de uzak olmadığını nihayet anlayabildik mi!

.....
Uzağımızda hiç değilsiniz.

Hatta elini öptüğümüz, doğurduğumuz, koynumuza aldığımızınız.

Evet, sizsiniz. Siz ve kadın işbirlikçileriniz.

Siz, sadece İKTİDAR ınızla varolabilensiniz.

Doymak bilmeyen düzeniniz acımasızlaşp güçsüzlüğünüzü yüzünüze vurduka, yokoluşunuzu, hiçliğinizi kadınları öldürerek unutmaya çalışansınız.

GÜÇ ve CİNSELLİĞİ çıkardığımızda geriye hiçbir şey kalmayansınız. Çaresizsiniz, zavallısınız. Gündelik hayatın sıradan işlerini bile yapamayansınız.

Kadınları yüzyıllardır eve kapatıp köle gibi kullanansınız.

Yüzyıllardır tarlalarda, fabrikalarda, işyerlerinde kısaca yaşamın her alanında dışarıda kullandığınız hemcinsleriniz,iktidar hırsınıza yetmeyince kadınları da ucuz işgücü olarak dışarı çıkaransınız.

Dışarı çıkıp da 'biz de varız', giderek 'siz olmadan da varız' demeye başlayınca hırçınlaşan, saldırganlaşan, elindeki tüm silahlarla öldüren, süründürensiniz.

16 yaşındaki kızımı, memeleri büyürken utandıran, otobüste sokakta korkutansınız.

Kalabalıksınız!

Düzeninize isyan eden, değişmeye/ değiştirmeye çalışan onurlu, vicdanlı insanları, kadın erkek demeden hapseden, 'ıslah' edemeyince yok edensiniz.

Faili meçhullere, milliyetinden, dininden , siyasi tercihinden dolayı içten içe sevinen, faili bellilere ise ikiyüzlü namus anlayışınızla ayrıca cinsiyetinden dolayı ses çıkarmayansınız.

Aynı dünyada tüm canlılara yaşam hakkını savunmak bir yana, bir kez yaşamdan yana olup savaşa hayır demeyen, evlatlarımızın kanlarıyla beslenensiniz.

Orta sınıftan, okumuş yazmış, bembeyaz bir bakire olmayınca öldürülenleri umursamayacak kadar insanlıktan uzak olansınız.

Demem o ki, arabaya binerken erkek arkadaşına el sallamış olsaydı,

Kısa etek giymiş olsaydı,

Sadece hayatta kalabilmek için sizin o çok kutsadığınız bekareti de umursamayıp tecavüze direnmeseydi,

Yine böyle bağrınıza basar mıydınız!

Özgecan' a şeytan bile üzülür.

Öldürülen, istemediği bir evlilikten başka bir hayat kurmak için kaçan bir kadın, kocasından/ sevgilisinden ayrılmış bir kadın, fahişelik yapan kadın, eşcinsel bir kadın, dinsiz bir kadın, bu ülkeyi bölmek isteyen bir kadın... gülüşü bu kadar güzel olmayan bir kadın olsaydı!

Size dokunmasaydı yani!

Hepimizin bildiği tek bir yanıtı var bu sorunun ve böyle binlerce örneği.

Ha, dokundu da ne oldu!

Nihat Doğan'a bedelin büyük bölümü ödetilerek tatmin olundu zaten. Katili de astık mı, tamamdır.

Yine erkek çocuklarımızın eşe dosta göstere göstere büyüttüğü pipilerinin ucunu düğünle kestirir, kızlarımıza eteklerini çekiştirmeyi, erkeklerin eve attığı kızları aynı eşe dosya tebessümle anlatırken, kızlara el değmemiş olmanın faziletlerini öğretir, sadece kocaları istediği zaman altlarına yatıp memnun etmeyi öğütlersek,

Erkek kardeşe, kocaya 'gak' deyince suyu, 'gık' deyince ekmeği önlere koymayı, giysilerini yıkayıp ütölüyüp dolaplarına yerleştirmeyi görev bildirirsek ve normalleştirirsek,

Biraz mürekkep yalamış olanlarımız, sanatçılar, siyasetçiler, 'kadınlarımız' diye başlayan şiirler okur, sergiler açar, ahkam kesip, nereden ve neden onların kadınları olduğumuzu sorgulamadan süslü laflarla aidiyetimizi, varlığımızı kendilerinden menkul kılmaya devam ederler,

Hepimizin başkanı olduğunu ilan edenler, seçilmişler ise, eğitim başta olmak üzere ciddi bir mücadele başlatmak, danışma ve sığınma merkezleri, hukuki yardım ve koruma olanakları yaratma sorumluluklarını anımsayıp şiddeti kınamak yerine, kutsal sözlerle en büyük 'erk'in yeryüzündeki temsilcileri olan erkeklerle emanet ederler bizi. Yani katillerimize.

Biz de yine aynı tv programları önünde, aynı gazeteleri okuyup, aynı partilere oy verip ölürüz işte böyle!

Bu gönül, bir ölümden bir umut yaratmak istiyor artık. Nihayet ölen biziz, hayat da!

BU KENTTE KADIN VAR !

*AYDINLANAN KADIN,
AYDINLANAN ERKEK,
AYDINLANAN TOPLUM OLACAKTIR*

Kadınlar olarak varlığımızı devletten ve erkekten bağımsız; yeniden tanımlamak,
Biz kadınların günümüzdeki statülerini araştırmak ve toplumla paylaşmak,
Kadın cins bilincini açığa çıkararak cinsiyetçiliği araştırmak,

*Özgün-özerk örgütlenerek mücadelemizi yükseltmek,
Özgürlüğe doğru yol almak için,*

Kadın mücadelesini eylem alanlarında ve yaşamın her anında gerekli kılmak,
Kadınlar arası cins dayanışmasını evrensel boyuta taşımak,
Savaşa ve militarizme karşı politik ve ahlaki toplumu savunmak,
Tüm farklılıkları zenginlik kabul ederek eşit ve özgür bir dünyada sosyalistçe yaşamak,
Demokratik ulusla özerk yönetimlere doğru
Kadın öncülüğünü gerçekleştirmek için,

Bilimi/bilgiyi/düşünceyi feminist hareketlerin mirasıyla birlikte, yeniden düşünmek adına, tarihsel bir perspektifle,
Kadın odaklı bilgi üretimini arttırmak, var olanla
İlişkilenerken ve var olanı sorgulayarak yerelden çıkan
evrensele uzanan bilginin/düşüncenin üretimi için beraber
Okuyor, yazıyor ve tartışıyoruz...

JİNEOLOJİ (Kadın Bilimi) ÇALIŞMALARINDA BİR ARAYA GELİYORUZ

Kadın katliamlarına karşı durmak için bir araya geliyoruz...

DEMOKRATİK, EKOLOJİK VE KADIN ÖZGÜRLÜKÇÜ BİR PARADİGMAYI HAYATA GEÇİRMEK İÇİN

Komeleya Akademiya Jinan a Amedê

Navnişan : Taxa Camii Kebir, Kuceya Muzeye, No: 24 Sur / AMEDTel u Fax : 0 551 602 09 05

E – Name: kadinakademisidernegi@gmail.com

Diyarbakır Kadın Akademisi Derneği

Adres: Camii Kebir Mahallesi. Muze Sk. No: 24 Sur / Diyarbakır

Telefon-Fax: 0551 602 09 05

e-mail: kadinakademisidernegi@gmail.com

Diyarbakır Woman's Academy Association

Address: Camii Kebir Mahallesi. Muze Sk. No: 24 Sur / DiyarbakırTelephone-Fax: 90 (551) 602 09 05

e-mail: kadinakademisidernegi@gmail.com

özgecan aslan

İSYANDAYIZ; EŞİTLİK, ADALET İSTİYORUZ!

Kızlarımızı, kız kardeşlerimizi, annelerimizi katlettiler...
Tecavüz ettiler, vahşice öldürdüler, parçaladılar, yaktılar.
Bazen ıssız bir yerde hiç kimse görmeden, işitmeden...
Bazen de sokak ortasında hem de herkesin gözü önünde.

Elbirliği ile yaptılar,
Ne yaptılarsa...
Baba, oğul, koca, sevgili ya da sadece yoldan geçen biri.
Eğitilmiş/eğitimsiz, fark etmedi
Birisini "namus", "töre", "fitrat" deyiverdi,
Katiller affedildi.
Hem kadın başına, o saatte, orada bu kıyafetle tek başına işi neydi?
Başına geleceklere davetiye çıkarır gibiydi.

Ne acıdır ki; ülkemizde erkekler tarafından öldürülen kadınlar, ölmekle kalmıyor; eril iktidar tarafından aşağılanmaya ve yargılanmaya devam ediyorlar. Öldüren/tecavüz eden erkekler, takım elbise giyerek duruşmaya geldiklerinde hakimden "iyi hal" indirimi alıyorlar. Şiddet mağduru kadınların ise giyim kuşamları, yaşam tarzları tahrik unsuru olarak görülüp ceza indirimine dönüşebiliyor.

Ülkemizdeki veriler, durumun vahametini göstermektedir. Sadece ocak ayında 26 kadın, erkek şiddeti ile öldürülmüştür. Özgecan`ımız ise bu şiddetin son kurbanıdır.

Artık Yeter!
Hiçbir canımızı kaybetmek istemiyoruz!
İsyandayız...
Sadece öldürülmemek değil,
Yaşamak,
Kendi tercihlerimizle yaşama hakkımızı,
Sokaklarımızı, meydanlarımızı, kentlerimizi.....
Eşitlik, Adalet istiyoruz!

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI KADIN KOMİSYONU
TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU